

Прощальні капості Трампа

США офіційно
вийшли з
Договору про
відкрите небо

» стор. 7

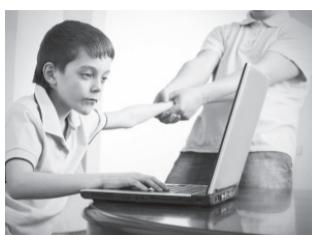

«Ми з дитиною завжди
радіємо, коли потрапляємо
в лікарню. Бо там можна
помитися»

За прогнозами спеціалістів, років за десять вода з
багатьох криниць українців може взагалі зникнути

» стор. 9

Втеча у віртуальний світ

Інтернет-залежність
формується непомітно
і перетворюється
на недугу, яку часто
доводиться лікувати
у фахівця

» стор. 10

Україна молода

Вівторок, 24 листопада 2020 року

№115 (5717)

4 820094 140019 >

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 28,355 грн
1 € = 33,626 грн
1 рос. руб. = 0,372 грн

Але ви там тримайтесь...

Україна наразі не знає, як можна профінансувати дефіцит Держбюджету-2020
у розмірі 300 млрд гривень: кредитори вимагають реформ

» стор. 5

Українська влада сама порушила всі свої домовленості з МВФ і тим самим ускладнила шлях до власних грошей.
Фото з сайта 112.ua.

«7 років тому (...) країна зробила той вибір, який уже неможливо відіграти назад. Навіть використовуючи таку політичну похибку, як Зеленський. І його невміння управляти ані державою, ані своїм «Фейсбуком» уночі, коли хочеться написати листа Саріку».

Марина Данилюк-Ярмоласва, журналістка

■ COVID-19

Невеселі перспективи

Перетасування цифр і прогнозів коронавірусну хворобу не лікує

Катерина БАЧИНСЬКА

Як завжди, статистика коронавірусу за недільний день трохи заспокійлива, нижча за показники буднів. Майже 11 тисяч нових випадків COVID-19 виявили в Україні за добу, 22 листопада госпіталізували 1 165 осіб. Найбільша кількість підтверджених випадків зареєстрована в Києві та Дніпропетровській області.

В Україні можуть запровадити повний локдаун. Про це заявив мер Івано-Франківська Руслан Марцінків після наради з прем'єр-міністром Денисом Шмигалем. За інформацією мера, жорсткі обмеження можуть розпочатися вже у грудні. Не приходять цього і в Кабміні. В уряді заявили, що готуються до плану «Б» і розробляють можливі варіанти боротьби з коронавірусом, якщо карантин вихідного дня не спрацює. Про це повідомив прем'єр-міністр Денис Шмигал. Однак не уточнив, які саме сценарії розглядають. Денис Шмигал усе ж сподівається, що завдяки суворим обмеженням під час вихідних удастся стримати поширення коронавірусу. Каже, що вже провели наради з мерами міст, аби напрацювати спільній план дій. Та обговорили з українським бізнесом механізми підтримки галузей, які найбільше потерпають від суворого карантину.

Жорсткий карантин слід запроваджувати, якщо добова кількість захворілих на ковід сягне 30 тисяч. Про це заявив міністр охорони здоров'я Максим Степанов. За його словами, коли в Україні щоденно будуть фіксувати таку кількість хворих, медична система не витримає навантаження і станеться її локдаун. Щоправда, раніше посадовець говорив, що жорсткий карантин можуть повернути, коли щоденно будуть фіксувати 20 тисяч нових хворих на коронавірус. Ще однією умовою запровадження локдауну він назвав повну заповненість лікарняних ліжок.

Навіть за умови дотримання карантину вихідного дня в Україні внаслідок COVID-19 до кінця року можуть померти від 17 до 33 тисяч українців. Такий розвиток ситуації змодельювали в Київській школі економіки. За найбільш оптимістичним «зеленим» сценарієм, це буде 17 тисяч смертей. Він може спровадитися лише за умови негайногого запровадження локдауну по всій території України. «Жовтий» сценарій і 26 тисяч смертей можливий, якщо карантин вихідного дня таки дастає результати. І 33 тисячі смертей від ковіду — якщо не спрацює. Станом на сьогодні від початку пандемії в Україні померли 11 тисяч хворих на коронавірус.

Поки всі країни потерпають від другої хвилі коронавірусу, у Все світній організації охорони здоров'я вже заговорили про третю. У ВООЗ передбачають, що новий спалах розпочнеться на початку нового року, якщо уряди країн не зроблять необхідних дій для стримування інфекції. У ВООЗ нарікають — європейські держави не створили необхідної інфраструктури протягом літніх місяців. Тож якщо влада країн не підготується знову, третьої хвилі не уникнути, вважають у ВООЗ.

■ Леонід ШКІЛІНДЕЙ

Наприкінці минулого тижня на окупованій частині Луганської області, за 12 км від лінії фронту, вперше за час бойових дій на Донбасі було виявлено новітній російський комплекс «Наводчик-2». До його складу входить сім БПЛА типу «Гранат» різних модифікацій із радіусом дії 10, 15, 25 та 100 км. Комплекс призначений для виконання розвідувальних і спеціальних завдань, зокрема для забезпечення координатами цілей дивізіонів гарматної артилерії та РСЗВ. Пару місяців тому у звіті моніторингової місії ОБСЄ згадувався «Наводчик», але були сумніви щодо достовірності ідентифікації об'єкта. Міжнародна розвідувальна спільнота InformNapalm завдяки фото з БПЛА підтвердила, що новітній російський комплекс «Наводчик-2» дійсно використовують на Донбасі. Поряд зі станцією управління також було помічено три ящики для зберігання та транспортування БПЛА. Ця інформація є важливою для розширення доказової бази для міжнародних судів, один із розділів якої присвячений фіксації російської техніки та зброєння, яке активно використовують на Донбасі.

Згідно зі зведеннями штабу Операції Об'єднаних сил, обстановка залишається стабільною та контролюваною українськими захисниками. Упродовж минулих чотирьох діб було зафіксовано 16 випадків порушення домовленостей щодо режиму тиші. У передмісті Авдіївки російсько-окупаційні війська відкрили вогонь з автоматичного станкового гранатомета, а неподалік Новолуганського — зі станкового протитанкового гранатомета. В районах населених пунктів

■ НА ФРОНТИ

«Наводчик» агресора на окупованій території

Російський новітній комплекс виявили неподалік лінії фронту

кітів Шуми та Водяне ворог застосував гранатомети різних систем і стрілецьку зброю. Окрім того, з боку тимчасово окупованої Ужівки в напрямку Водяного окупанті здійснили дистанційне мінування позицій наших військ, використовуючи міні ПОМ-2. Про порушення режиму припинення вогню та зухвале використання заборонених мін збройними формуваннями Російської Федерації через українську сторону СЦКК повідомлено представників ОБСЄ

Неподалік Кам'янки, Водяного, Пищевика, Павlopоля та Авдіївки зафіксовано стрілецьку зброю та гранатомети різних систем.

У районі населеного пункту Авдіївка противник застосував автоматичний станковий гранатомет і стрілецьку зброю, а неподалік Мар'їнки працював ворожий снайпер. Одного військовослужбовця Об'єднаних сил було поранено.

Тим часом на лінії розмежування щоденно з 08.00 до 16.00 функціонують сім КПВВ. Російські збройні

формування та окупаційна влада продовжують блокування руху людей через дорожні коридори навпроти КПВВ «Щастя», «Золоте», «Гнотове», «Майорське», «Мар'їнка». Фактичний пропуск громадян здійснюється лише в контрольних пунктах ві́зду-ві́їзу «Станиця Луганська» — щоденно та «Новорійське» — двічі на тиждень, у понеділок та п'ятницю, коли окупанти розблоковують рух дорожнім коридором.

Нагадуємо, що під час спідування з тимчасово окупованої території України проводять температурний скринінг громадян. Обов'язковою умовою також є перебування в захисній масці (респіраторі) та дотримання соціальної дистанції з урахуванням нанесеної розмітки.

Крім того, для пропуску на контролювану територію громадяни повинні дати згоду на проведення засідань обов'язкової самоізоляції з використанням єдиного електронного сервісу «Вдома» або обсервациї.

■ Катерина БАЧИНСЬКА

У понеділок 23 листопада поліція прийшла з перевіркою до музею Революції гідності. «Слідство має встановити, чи справді розкрадалися гроші» — так в офісі президента відреагували на обшуки в музеї Революції гідності напередодні Дня Гідності та Свободи. В СБУ та столичній прокуратурі пояснили: підозрюють посадовців музею Революції гідності у розкраданні грошей. Мовляв, керівництво закладу уклало договори з підрядниками майже на 150 мільйонів гривень, заплативши 80 відсотків суми. Однак, за даними правоохоронців, роботи не проводились.

Нагадаємо, найкращий проект меморіалу, який мали побудувати в центрі Києва, обрали ще в лютому 2018 року. Відповідно до проекту, меморіальний комплекс повинен був складатися з двох частин. З боку майдану Незалежності і Хрещатика має височіти меморіальна стела, яка аркою

■ РЕЗОНАНС

Вуха реваншистів

Чому збіглися в часі атака на Музей Революції гідності та провадження щодо... державного перевороту

врізатиметься в пагорб. Вона складатиметься зі 107 плит з іменами кожного з Героїв Небесної сотні — які становитимуть суцільну стіну. А міст над алеєю Героїв Небесної сотні стане умовою межею нового простору — паркової зони, яка з'явиться замість дороги.

У музеї пояснюють, що зведення меморіалу фактично заблокувала Генпрокуратура ще в липні 2018-го. Тож і підрядник, який мав безпосередньо займатися зведенням меморіалу, став заручником ситуації. Адже матеріали вже закупили, але роботи не можуть почати через арешт землі.

Директор музею Ігор Попшивайло зазначив, що правоохоронці з обшуками прийшли й до нього додому. Він зазначив, що офіс обшукували на годину пізніше, ніж квартиру. Також директор музею додав, що слідчі заблокували роботу двох приміщень.

«Уся діяльність нашого державного закладу, в тому числі фінансово-господарська, жорстко регламентується законодавством і низкою вищих інстанцій, ми подолали купу перепон, у тому числі бюрократичних, щоб виконати долучення уряду та запит супільства на гідне вшанування

пам'яті загиблих на Майдані, — констатував Ігор Попшивайло. Нині ж усі ці дії ми сприймаємо як політичне замовлення заткнути рота потужному майданчуку критично-осмислення нашої складної історії, утвердження цивілізаційного вибору й демократичних цінностей українців. Цікаво, що ухвалу суду на проведення таких дій правоохоронці отримали ще 13 листопада, але за обшуки взялися саме напередодні Дня Свободи та Гідності.

Варто ще нагадати, що напередодні сьомої річниці Революції гідності Державне бюро розслідувань розпочало кримінальне провадження щодо... державного перевороту під час подій 2014 року на Майдані. Відповідну заяву подав народний депутат від «ОПЗЖ» Ренат Кузьмін, перший заступник генерального прокурора України у 2010–2013 роках, коли президентом був згодом утікач Віктор Янукович.

І в когось залишаються сумніви щодо активних спроб реваншу проросійських сил?

■ ОВВА!

Прибулець «файногого» міста

За тернопільського Майстра Йоду з фантастичних «Зоряніх воєн» виклали понад 8 тисяч доларів

Світлана МИЧКО

Іще влітку позаминулого року «УМ» повідомляла про появу в тернопільській Єдиній системі місцевих петицій пропозиції встановити в Тернополі пам'ятник Майстру Йоді — герою широковідомої фантастичної кіносаги «Зоряні війни». Тернополяни тоді дружно посміялися і досхочу поприколювалися в соцмережах. Однак до належного строку петиція несподівано набрала навіть більше голосів, ніж було необхідно для розгляду, тож виконкомом міськради змушений був обговорити її на своєму засіданні.

Дехто й «поплювався», однак багато хто не мав нічого проти увіковічення фантастичної істоти — персонаж, мо-

вляв, популярний, а місту потрібні нові оригінальні туристичні атракції. Вдається Йоді подолати й решту ймовірних перешкод для його появи у «файному місті», і насамперед фінансову, для чого у «Фейсбуці» навіть було створено спеціальну групу, що офіційно оголосила про збір необхідних коштів — скульптура обійшлася у понад 8 тисяч доларів.

І ось у минулі вихідні Майстер Йода нарешті з'явився на невеличкій вулиці Качали у самому центрі Тернополя, біля входу в теж досить оригінальний заклад — першу старотернопільську ресторацию «Леліва». Саме ту, про яку останнім часом дізналося, мабуть, пів України завдяки несподіваному креативу її власника і водночас радника тер-

Тернопільський Майстер Йода.

Фото з сторінки Тараса Ковальчука у «Фейсбуці».

нопільського міського голови з питань туризму Тараса Ковальчука. Щоб якось обійти заборону працювати у карантинні вихідні, він «перетворив» свій хостел на... монастир, а ресторан «Леліва» — на його трапезну.

■ РАРИТЕТИ

П'ять років — за зберігання спогадів

У музей передали рукопис 1960-х свідка Голодомору з Київщини

Валентина ГРИГОРЕНКО

Це останні роки люди вже без страху згадують голодні страшні роки 1932-1933 років в Україні, не очікуючи за те клейма «антирадянський елемент» й ув'язнення. У 1960-х роках учитель фізики з Боярки, що на Київщині, Лаврін Нечипоренко у простому шкільному зошиті написав свої спогади про пережитий Голодомор-геноцид на рідній Житомирщині. Свій твір він назвав «33-й рік». Разом із колегою, вчителем із сусідньої школи Іваном Коваленком, вони вирішили поширити щоденник самвидавом. Зрозуміло, що справа була ризиковою, адже загрожувала правдолюбам загриміти за гратеги за статтями Кримінального кодексу, які з класифікацією демократичного суспільства є препесіями.

Певний час зошит зі спогадами зберігався в Івана Коваленка, який мав завершити його редактування і набрати його на друкарській машинці. За учителем КДБ розпочав стеження ще з 1961 року, а у 1972-му його арештували «за виготовлення й поширення антирадянських матеріалів». Іван Коваленко відсидів за це п'ять років. Усі рукописи з його будинку було конфісковано, а з ними й зошит Лавріна Нечипоренка. Щоденник дивом зберігся в архіві КДБ.

У 1996 році Служба безпеки України повернула Івану Коваленку рукописи, се-

Передача в музей спогадів про голод в Україні.
Скріншот із трансляції Національного музею Голодомору-геноциду.

ред яких був зошит зі спогадами про Голодомор. Донині він зберігається в родині, а з 23 листопада 2020-го став надбанням для всіх відвідувачів Національного музею Голодомору-геноциду.

У Києві біля меморіалу відбулося спочатку повернення зошита зі спогадами Лавріна Нечипоренка родиною Івана Коваленка родині автора спогадів. А Нечипоренка передала щоденник на постійне зберігання до музею Голодомору. Ініціатором акції став історик і краєзнавець Андрій Ковальов. Присутніми були Олександр Нечипоренко — син свідка Голодомору 1932-1933 років та автора що-

денника Лавріна Нечипоренка та Марія Кириленко — дочка поета, дисидента Івана Коваленка, який теж був свідком винищенні українців голодом.

Цією акцією Національний музей Голодомору-геноциду розпочав масовий збір свідчень, реліквій, світлин родин, яких не оминув Голодомор 1932-1933 років. Зошит Лавріна Нечипоренка наразі посяде основне місце в експозиції музею Голодомору разом з іншими нововіднайденими експонатами. Згодом вони стануть основою експозиції II черги музею, яку наразі будують. Відкриття заплановане на 2023 рік. ■

Ірина КИРПА

■ ЛОКДАУН

Відчай вихідного дня

**Підприємців
одеського ринку
«7 кілометр»
лякають штрафами
за протест**

Розгнанти непокірних торговців одеського ринку «7 кілометр», які протестують проти руйнівного карантину вихідного дня з неділі, 22 листопада, приїхали на ранок понеділка понад двісті поліціянтів на п'яти автобусах. За перекриття частини траси міжнародного значення Н-33 «Одеса—Монаші» активістам протесту загрожує штраф або позбавлення волі строком до трьох років. Дії учасників кваліфікували за частиною 1 статті 279 КК України («Блокування транспортних комунікацій»).

Бунтарі палили баґаття та майже всю ніч провели в наметах поряд із перекритою дорогою на Овідіополь, демонструючи свою непокору рішенню влади про заборону на торгівлю в суботу та неділю. Мітингувальники так і не дочекалися прибутия новообраниого мера Геннадія Труханова та побоїяли продовжити безстроковий мітинг під вікнами Одеської облдержадміністрації.

«Від безстрокового мітингу ми готові перейти до безстрокового голодування, бо наш бізнес просто знищують,

На Одещині люди протестують проти знищення їхнього бізнесу.

— обурена власниця торгової точки на «7 кілометрі» в Одесі. — Ви подивітесь, що твориться вихідними днями у продуктових супермаркетах, де створюють неймовірні стовпотворіння, але це нікого не хвилює. А от у нас тут на свіжому повітрі, виявляється, коронавірусу більше, ніж у них, й нам працювати не можна.

Поки що вимоги підприємців залишаються голосом волаючого в пустелі. В умовах локдаunu вихідного дня вторгненням грошей у будні підприємцям не вистачить навіть на покриття оренді, не кажучи вже про прибуток. Дехто з про-

давців зумів пристосуватися до карантину та перевести свій бізнес у соціальні мережі та месенджери. Однак відсутність реклами й місця для зберігання товару робить їхню діяльність малоприбутковою.

«Убивають у всьому світі малий бізнес. Бійтесь голоду, а не вірусу, — голод страшніше набагато, — солідарний із протестувальниками один зі свідків мітингу на ринку

«7 кілометр» Володимир Пилипчук. — Скорі голі будемо ходити та листям прикриватися». Нагадаємо, 11 листопада Кабінет Міністрів ввів в Україні карантин вихідного дня до кінця місяця. Що суботи та щонеділі заборонено роботу барів, кафе та ресторанів, ТРЦ й інших закладів розважальної діяльності, спортивних залів, фітнес-центрів, басейнів. ■

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині неподалік села Червона Слобода затримали промислових рибалок, які ловили рибу в забороненому місці вісімома сітками. У їхньому човні виявили 233 ляці, 53 судаки, а ще тарань і навіть прісноводну стерлядь із родини осетрових, занесену до Червоної книги України. Збитки, завдані рибним запасам водосховища, становлять 641 тисячу гривень, розповідають у рибохоронному патрулі. І додають, що на браконьєрів

■ БРАКОНЬЄРИ

Попалися на гачок

Наловили риби на 640 тисяч гривень

складено протокол про адміністративне правопорушення, на місці було викликано працівників Нацполіції для проведення слідчих дій. Розглядають питання щодо відкриття кримінального провадження за незаконний рибний промисел. А човен, знаряддя лову та добуті водні біоресурси вилучили працівники поліції.

Загалом, наголошують у Черкаському рибохоронному патрулі, тільки за останній місяць збитки, завдані рибо-

му господарству, склали 1 млн 127 тис. 194 грн. За цей період державні інспектори провели 136 рибохоронних рейдів, викрили 270 порушень природохоронного законодавства, склали 79 протоколів, оформили 107 актів виявлення та вилучення безгосподарського майна і виписали штрафів на суму 18 тис. 785 грн. Наразі 81 справу передано до судів для притягнення браконьєрів-рибалок до адміністративної відповідальності. ■

■ СТОЛИЦЯ

У Голосієві щепки летять

Природну оазу перетворюватимуть на бетонні джунглі?

Тарас ЗДОРОВИЛО

Бездумна забудова Києва, а особливо столичної «зеленої зони» — це головний біль сучасників і нехтування здоров'ям і потребами наступних поколінь. Черговою гарячкою точкою на мапі столиці став розкішний Голосіївський парк, який уже давно є ласім шматком для забудовників. Небайдужі кияни забили тривогу в соцмережах, адже значна територія цього унікального парку може стати «бетонно-щегляними джунглями».

Ще минулоріч статус території парку чиновники навмисне знизили: парк із зони регульованої рекреації (який передбачає захист від забудови та збереження природи) став на папері зоною стаціонарної рекреації, в якій не такі сурові охоронні правила. Землекористувачем території є УЗН Голосіївського району, який підпорядковується «Кийзеленбуду».

Через зміну статусу тепер на цій території, згідно зі схемою розширеного варіанта так званої стаціонарної рекреації, можуть з'явитися готелі, кафе, нові атракціони та альтанки для шашликів фактично біля кожного озера. Кияни побоюються, що пройде кілька років, і іхні діти гулятимуть поміж МАФів і закладів харчування. А що таке справжня природа та первозданий ліс — усі забудуть.

На знак протесту в столичному парку культури та відпочинку імені Максима Рильського відбулася акція містян проти чергового витка забудови в Голосіївському парку. Протестувальники підписали звернення до мера Києва Віталія Кличка з вимогою скасувати рішення про дозвіл на забудову. Місцеві мешканці обурені тим, що в парку монтують атракціон — гірку-трубу — ця локація на західному схилі біля двох водойм Оріхуватських ставків, що поблизу пішохідного тунелю навпроти Коломийського провулку. Активісти стверджують, що на цій ділянці зрізали щонайменше три великих дерева.

Як виявилось, атракціон встановлюють у межах того ж інвестиційного конкурсу, що альтанки та мотузковий парк, які з'явилися біля ставків іще раніше. Конкурс виграла фірма «СБОНДС-Україна», яка до 2018 року належала... громадянину Росії. Більше того, адреса її реєстрації — та сама, що й адреса фірми «Активна Країна», яка вже має схожі атракціони в парку.

На тлі будівництва нових комерційних атракціонів у парку відсутні громадські туалети (жодного), місцями відсутній асфальт або він перебуває у жахливому стані, а навколо вже обляштованих зон відпочинку багато сміття, зауважують організатори акції. Тим часом Голосіївська РДА стверджує, що будівництво законне.

Голосіївський парк імені Максима Рильського — оаза у південній частині Києва, у Голосіївському районі. Його було засновано в 1957 році в Голосіївському лісі. Це пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення — з 1960 року загальною площею 140,9 га. У 2007 році було утворено національний природний парк «Голосіївський» площею 4521,3 гектара з підпорядкуванням його Міністерству охорони навколошнього природного середовища України. ■

■ ПОГЛЯД

Наша свобода ніким не подарована

Віктор ЮЩЕНКО,
президент України 2005-2010 років

Щиро сердечно вітаю Вас із Днем Свободи!

Рівно 16 років тому український народ переміг страх, приниження і приреченість!

Ваш подвиг — перш за все відродження поваги до себе. Особистий вчинок, який поставив Україну врівень з іншими народами, що дали світові приклад свободи. Я бачив у ваших очах силу, яка стала моєю силою!

Сьогодні ми відзначаємо день, який присвячений усім українським громадянам незалежно від поглядів. Він об'єднує нас як єдиний народ, як єдину націю.

Ми стаємо вільними. Ми повинні усвідомити цей факт. Воля — як повітря: відчуваєш тоді, коли її втрачаєш. У країні утвердилися реальні свободи. Свобода слова, зібрань, вибору, конкуренції, підприємництва.

Наша свобода ніким не подарована.

Наша свобода — це наша незалежність і наша державність!

Але є і дещо більше. Свобода у нашому розумінні — це свобода особистості.

В один із найсвітліших моментів історії українського народу ми стали на шлях реалізації одного з наймогутніших і найблагородніших прагнень людини — жити за принципами справедливості і бути собою, реалізувати себе і своє покликання, яке кожному дають Господь, Думка і Природа.

Жити у гідності, добрі, безпеці, у внутрішній впевненості за себе, своїх близьких, своїх дітей і внуків, зрештою, за рідний народ, бо ти живеш його хлібом, ти на його землі і серед нього — він був до тебе і буде після тебе.

Ми не самотні на цій славній дірозді.

45 років тому, переймаючи рух свободи з рук великих предтеч, повстало Польща і польська «Солідарність». 36 років тому цей рух розтрощив Берлінську стіну. 36 років тому він розпочав Оксамитову революцію у Празі. 36 років тому він підняв до свободи всі балтійські народи. 24 серпня 1991 року і Майдан осені 2004 року — це великий рух нації і людини до свободи. З мільйонів українських доль, поглядів і надій складається цей рух.

Для нас його сутність — українська. Його природа — загальнолюдська. Масштаб ідеї свободи і добра, безумовно, є світовий.

Свобода завжди має мету. Мета — це розвиток. Розвиток — це наш достаток — духовний, фізичний.

Але, щоб розвиватися у нинішньому жорстокому світі, треба бути нацією, переконаною і самодостатньою у своїх силах.

Наша тисячолітня мрія здійснилася — ми маємо власну державу. Найголовніший мотив нашої роботи — створити націю відповідальних громадян, яких об'єднує рідна мова, рідна історія, власна культура, батьківська традиція, збережені звичаї наших предків, територіальна цілісність, національний суверенітет і спільна велика ціль майбутнього для всієї нації. Нинішня незавершеність багатьох із цих справ і процесів не означає неможливість їх завершення. Віра в ідею не означає, що ідея належить лише тому, хто її проголосує. І навіть глибше — не

тільки тому, хто в неї вірить.

Моя особиста свобода дозволяє мені сказати найважливіше: визнаю помилки і водночас вірю в силу духу, який після стількох випробувань є і відроджується у наших українських серцях. Його сила — вічна.

Зараз переглядаю кадри з Майдану 2004 року. Яке це було щастя! Який це був радісний усміх! Це — ми. Можливо, найкрасивіші в нашому житті. Можливо, найкрасивіші в історії людства на початку ХХІ століття.

Майдан стояв не тільки за Ющенка. Дякую кожному голосу, який промовляє мое ім'я. Український Майдан стояв за власну мрію.

Емоційно він був, безумовно, дивом. Несподіваним, великом, все-перемагаючим дивом раптової віри у власні сили і віри у спільні сили загальні, які підтвердили, що ти у своїх мріях і можливостях далеко-далеко не одинокий.

Майдан не був ярмарком обіцянок і гасел. Багато хто це і досі не розуміє. Майдан був солідарним виявом нашої громадянської і національної позиції, чиєм головним носієм і двигуном виступала зростаюча середня верста.

Майдан не був протистоянням людей — Майдан був прагненням свободи.

Саме тому не треба відводити очі. Не цуратися власної свободи сьогодні.

Енергія не розвіялася. Але для кожного з нас вона має трансформуватися у щоденний захист власних громадянських прав.

Найважливіше, на мій погляд, сьогодні — не обміняти свободу на мішок «добробуту».

За роки своєї президентської кампанії я прагнув повернутися до нашого джерела, яке упродовж десятиліть і століть засипалося різним піском і камінням. Ми разом підняли великі камінні брили. Це — тема Великого Голодомору, вбивства голodom 1932—1933 років нашого народу. Це — тема єдиної рідної Помісної української Церкви. Це — тема нашої мови, культури, наших освіті, звичаїв, традицій. Це — тема нашої родини і наших сімейних цінностей.

Це тема — наших великих імен і наших великих перемог, очищених від брехні і фальшивань.

Очевидно, мова йде про працю велику і кончко потрібну. Ця праця потребує мільйонів українських рук. Бо пояснює нам рідну природу, наше буття. Пояснити — це означає зрозуміти допущені помилки, взяти на себе відповідальність за минуле, нинішнє, майбутнє — і впевнено йти вперед.

Зрештою, це означає стати вільною нацією. Назавжди. На сотні і тисячі років уперед.

Наш рух до свободи тільки почався. Він триває. Свободі складаю свою сповідь і свою віру. Віру все-переможну.

Слава Україні! ■

21 листопада 2020 року

■ АВТОМАЙДАН-2020

Діагноз для Зеленського

У «Феофанію» до президента приїздила колона з активістами, які висунули низку вимог

Тарас ЗДОРВИЛО

Добра стара традиція, започаткована ще з часів Революції гідності, знову в дії. На столичній Європейській площі в День Гідності та Свободи, у сьому річницю Революції гідності, спершу пройшов мітинг учасників автомобільного пробігу «Майдан — Феофанія», у якому взяли участь переважно ті, хто брав активну участь у подіях 2013-2014 років, а також молоді і представники опозиції. (Зокрема, серед учасників були представники «Руху опору капітуляції», «Демократичної сокири», «Свободи», «Національного корпусу», звичайні громадяни та ветерани війни).

Згодом учасники акції сформували автомобільну колону, котра вирушила до урядової VIP-лікарні «Феофанія», де наразі перебуває президент Володимир Зеленський. Вимоги активістів стосувалися питань боротьби з корупцією, деяких законопроектів, питання політичних репресій, роботи Тристоронньої контактної групи (ТКГ) та епідемії COVID-19 в Україні.

Активісти вимагали від влади повернути повноваження Національному агентству з питань запобігання корупції (НАЗК) та Національному антикорупційному бюро України (НАБУ), ліквідувати харизматичний Окружний адміністративний суд міста Києва, завершити судову реформу та реформувати Службу безпеки України.

Також серед вимог було: відкликання законопроекту президента Володимира Зеленського про перезапуск Конституційного Суду та законопроекту про народовладдя шляхом референдуму.

Не оминули активісти й блюзінське «всенародне опитування Зеленського» — вимагали покарати його організаторів, оскільки воно «створило неправомірну політичну перевагу під час виборів для партії влади».

Серед інших вимог — припинити кримінальні переслідування, звільнити з-під варти підозрюваного у справі Павла Шеремета Андрія Антоненка та усунути з посад правоохоронців, винних у репресіях.

Однією з чи не найактуальніших вимог було питання про відкликання «Плану дій» укрійської делегації в ТКГ щодо Донбасу та заборонити відведення українських військ уздовж лінії розмежування.

Нагадали активісти й про «некомпетентність влади» у боротьбі з епідемією коронавірусу: вимагали відставки повною складу Кабінету Міністрів та розслідування розподілу коштів із COVID-фонду.

Припаркували свої автомобілі біля входу до лікарні, але зробили це

У річницю Революції гідності кияни та гости міста вшанували пам'ять Героїв Небесної сотні на Майдані Незалежності.

На мітингу перед входом у «Феофанію» активісти ставили питання руба.
Фото umoloda.kyiv.ua

так, щоб не заважати руху автомобілям швидкої допомоги. За порядком слідкувало чимало правоохоронців, які вишикувались уздовж узбіччя дороги.

Були й традиційні «кричали», без яких ніколи не обходиться подібні заходи: цього разу активісти вигукували «Зеля, виходь» та «Зельо — геть!». Згодом насипали асфальт на зелену картонку з написом «Зе» та

зображенням кайданів. Учасники акції також запалили фаєри, димові шашки й пообіцяли, що це не останні їхні «гостини» — такі акції будуть ще і ще, допоки влада врешті не виконає їхні вимоги. А під кінець дійства активісти пригрозили, що «цього разу президенту не вдасться втекти до Ростова», а доведеться відповідати перед українським суспільством за свої діяння. ■

Олег ГАНСЬКИЙ

За підрахунками фінансових аналітиків, цьогорічна «діра» державного кошторису — рекордна. Адже 300 млрд грн — це майже третина всього річного кошторису країни. Знайти ресурси для її «латання» у вітчизняній економіці влада так і не змогла. І це не дивно. З одного боку — епідемія коронавірусу, яка пригальмувала економіку вже з березня, з другого і третього — передвиборчі дії партії влади на чіткі популістсько-гідвені залишалися платити конституційна криза, яка взагалі дезорганізувала країну.

Відповідь на сакраментальні питання «Що робити?» будь-яка українська влада знає чітко — треба просити грошей у наших фінансових кредиторів. Але якщо попередникам президента Володимира Зеленського це назагалі вдавалося, то народний Зекоманді доведеться непросто.

І про це йому вже повідомили. Прямо, без натяків і офіційно. «Для перегляду програми

МВФ Україна повинна досягти повного взаєморозуміння в кроках для подальшої співпраці», — заявила у «Твіттері» директор-розворядник МВФ Кристаліна Георгієва одразу після телефонної розмови з президентом України. «Конструктивна телефонна розмова з Володимиром Зеленським щодо реалізації програми МВФ, незалежності центрального банку і зусиль щодо боротьби з корупцією. Перегляду програми має передувати повне взаєморозуміння в кроках», — жорстко прокоментувала Георгієва свій ляпас вищому керівництву нашої держави.

«Україна порушила свої зобов'язання: це питання і керівництва НБУ, як антико-

■ НАШІ ГРОШІ

Але ви там тимайтесь...

Україна наразі не знає, як можна профінансувати дефіцит

Держбюджету-2020 у розмірі 300 млрд гривень: кредитори вимагають реформ

рупційних органів, і електронного декларування. Поки ці позиції, принаймні дві останні, не будуть виконуватися, про транш не може навіть ітися. І на відь якщо ці два питання будуть вирішенні, залишається багато інших обіцянок, які українська влада не виконала», — прокоментував ситуацію економіст Ілля Несходовський, зазначивши, що Україна не отримає транш МВФ найближчим часом, — і в наступному бюджетному році це відчує бізнес.

Його колеги додають: не тільки бізнес, а й пересічні українці. «Дуже часто можна почути таке запитання: «А коли українці відчувають проблеми у з'язку з заморожуванням співпраці з МВФ?». Відповідь: «Уже відчувають, — написав інвестиційний банкір Сергій Фурса. — Насправді українці зараз більш ніж відчувають. Навіть на тлі збереження стабільності гривні. Навіть без запуску друккарського верстата».

Україна, за його словами, не виконує план із запозичень. «Ніхто не дає Україні в борг. І це в той момент, коли світові фондові ринки перебувають на історичних максимумах. Коли в світі дуже багато грошей. А відсотки рекордно низькі. Хто

згодно може залучити гроші в борг, всі цим займаються, крім України. Ми не можемо взяти в борг у той момент, коли взяти в борг простіше і дешевше за все, — продовжує Фурса. І пояснює: — Все тому, що в нас проблеми з МВФ. Тому що для всіх співпраця з МВФ — це ще й сигнал того, що країна-позичальник адекватна. До співпраці з МВФ прив'язане фінансування від ЄС, а 1,2 млрд. євро зараз більше не завадили, і Світовим банком. Усі ринкові гравці, люди, що керують трильйонами доларів, чекають від України співпраці з МВФ».

«Наступний транш Міжнародного валютного фонду в Україні очікується в кінці нинішнього або на початку 2021 року — Київ повинен узгодити з Фондом три основні питання», — висловив сподівання влади представник уряду у Верховній Раді Василь Мокан, маючи на увазі ухвалення Держбюджету на 2021 рік, а також питання антикорупційної структури і незалежності Національного банку. «При цьому чутки про те, що програма під загрозою, не відповідає дійсності, — сказав Мокан. — Триває взаємодія і комунікації з МВФ».

«Розумних людей можна об-

Кредитори мають надлишкові гроші і хотіли би дати їх надійному позичальникові. На жаль, це не ми.

Фото з сайта 24tv.ua.

дурити. Але тільки один раз», — прокоментував байдьоръ заяві чиновника Сергій Фурса, маючи на увазі клятвенні заяви української влади в Вашингтонським фінансистам. За його словами, заявя української сторони про те, що ми все виконали для першого траншу, некоректні. «Ми, може бути, виконали все, що повинні були зробити на кінець липня. Але кінець липня був давно, — продовжив Фурса. — А меморандум передбачає розклад кроків, тайм-план реформ. І, може, для когось це стане сюрпризом, але чим пізніше ви виконуєте вимоги, тим більше вимог вам треба виконати. І якщо ви виконали те, що повинні були в липні, але говорите про транш у грудні, то ви не отримаєте транш, поки не зробите все, що треба було виконати до грудня. Тому що ви не

виконуєте план співпраці. Тому що ви не виконуєте взяті на себе зобов'язання».

На його думку, Україна сама закрила собі доступ до грошей. «Це зробили не злі іноземці. Це українська влада порушила всі домовленості з МВФ. Зруйнувала частину реформ. Атақувала антикорупційну інфраструктуру, підірвала довіру до Нацбанку. Українська влада за своїми незрозумілими для нас причинами зробила розворот у реформах, що залишило нас без грошей. І тепер неважливо, чому вони це зробили. Або чому не завадили КС це зробити. Важливий результат», — наголосив Фурса.

А результат — сумний і три-важкий. І привід дефолту, який іноді з'являється над Україною, знову починає матеріалізовуватися над нами всіма. ■

■ ОБІЦЯНКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Європа нам заплатить

Не зумівши протидіяти тиску власників машин на «євробляхах» щодо скасування штрафів, влада України вимагатиме компенсації «за зіпсоване повітря» в урядів Польщі і Литви

Олег ГАНСЬКИЙ

Влада таки зайдла в глухий кут у ситуації з легалізацією автівок на так званих єврономерах, а простіше — нерозмітнених автомобілів. Свого часу давши надію своїм прихильникам із числа активістів за право не платити податки за авто, команда Володимира Зеленського змушена грati роль доброго поліцейського, намагаючись заговорити проблему й імітуючи, що численні пікетування органів влади є дієвим засобом. Поки машини стоять у гаражі під загрозою штрафу в 170 тисяч гривень, президент йде бюрократичним шляхом, створюючи комісії, а його команда переводить проблему на новий, міжнародний рівень.

Штрафи на мільйони

Держава, як заявив радник міністра внутрішніх справ України Володимир Мартиненко, за останні два роки виконувала вимоги, які висували власники авто на єврономерах. І тому ситуацію з ними назагал врегулювали.

«Давайте говорити відверто: ці транспортні засоби були завезені, коли в нас волонтери почали поставляти машини з європейською реєстрацією для наших захисників на передову. І скористалися цією нормативною щілиною багато з них, хто не захотів виконувати закон і розмитнити свої транспортні засоби», — сказав Мартиненко,

наголосивши, що порушників закону стало багато, вони сформувалися в політичні або соціальні групи. Уряд і парламент забезпечили власникам «євроблях» пільговий період післяестрації та відстрочили штрафи.

Але, на жаль, невдовзі знову виконали чергові вимоги власників таких авто, а отже, у них незабаром з'являється нові. «У нас в країні є закон, його потрібно виконувати. У нас є Митний кодекс, за яким на розмитнення транспортного засобу буде від 10 днів. Ці люди вже пішли на порушення законодавства. Зараз у нас діє заборона виїжджати на цих транспортних засобах

на дорогу, і поки ще поліція дивиться на них лояльно», — сказав радник міністра.

Митниця таку лояльність заперечує. Адже впродовж пінинського року лише на Закарпатті митні служби оштрафували за порушення митних правил власників «євроблях» на величезну суму. За повідомленням Закарпатської митниці, штрафують власників авто на єврономерах за перевищення тимчасового ввезення/вивезення та транзиту.

Зокрема, майже за рік склали 570 протоколів про порушення митних правил за статтею 470 Митного кодексу України. Також по 144 справах застосова-

Урядовцям легше домовитися з урядами сусідніх країн, ніж із власними «євробляхерами».

Фото з сайта bug.org.ua.

но конфіскацію транспортних засобів на загальну суму майже 6,7 млн грн. За статтею 481 Митного кодексу України (порушення терміну тимчасового ввезення транспортних засобів особистого користування) складено 591 протокол. Митниця наклали штрафи в сумі 3,3 млн грн. Крім того, штрафні санкції наклав суд по 41 справі — 6,9 млн грн (170 тис. грн — кожна справа). І конфіскували авто за 35 справами на загальну суму 1,7 млн грн.

«Скличу нараду і розповім Разумкову...»

Тим часом своє слово вирішив сказати президент України Володимир Зеленський, відповідаючи на петицію, яку підписали 27 тисяч громадян. У петиції, зокрема, просили президента провести спільну нараду з нардепами від

«Слуги народу» та ухвалити рішення «про негайнє включення до порядку денного на засідання комітету фінансів, податкової та митної політики комплексного законопроекту про доступне розмитнення».

У відповіді на петицію Зеленський зазначив: нещодавно відбулося засідання Податкового комітету Ради, на якому розглянули низку законопроектів, які стосуються змін у податкових і митних правилах, які застосовуються до операцій із постачанням в Україну та ввезенням на митну територію України транспортних засобів.

За його словами, серед проектів законів, які розглядалися, — № 3704 і № 3706. І додав, що за результатами проведеного обговорення комітет Ради вирішив підготувати дооправлений законопроект та

з цією метою створити робочу групу під головуванням заступника голови комітету Олександра Ковальчука із зачлененням до її роботи представників Кабміну. Додавши, що надіслав звернення до голови Верховної Ради Дмитра Разумкова з проханням сприяти роботі робочої групи та напрацюванню необхідних законодавчих ініціатив.

Розуміючи, що насправді президент не сказав нічого, представники його команди вирішили перевести проблему в інше русло. Цього разу — міжнародне. Як заявив заступник міністра розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства, торгової представник України Тарас Качка, Україна зробила Євросоюзу великий подарунок, викупивши старі автомобілі, що забруднюють повітря, які були ввезені в Україну як «євробляхи». А тому, за його словами, країна має право порушити питання про компенсацію, особливо з боку Польщі та Литви.

«Нам потрібно не забувати про той великий подарунок, який ми зробили Європейському Союзу, викупивши «євробляхи». А тому Польща та Литва повинні нам ще заплатити за те, що ми фактично своїм здоров'ям і поганим повітрям допомагаємо ЄС домагатися реалізації викликів щодо змін клімату та «Зеленої угоди», — сказав Качка. ■

■ ОЦІНКИ

Проросійські сили та олігархи блокують євроінтеграцію України, —

вважає американська дипломатка

Крістіна КВІН,
тимчасова повірена у
справах США в Україні
(Інтернет-видання
«Українська правда»)

на свою користь.

Ми бачимо, як деякі групи особливих інтересів приєднуються до Росії та російських поплічників у поширенні антизахідних наративів, особливо за допомогою своїх медіахолдингів та соціальних медіа.

Одним із таких наративів, що поширювався цими голосами протягом останнього року, є твердження, що західні партнери намагаються здійснювати «зовнішнє управління» внутрішніми справами України.

Цей наратив — особливо нечесний, оскільки перевертає реальність догори дригом. Допомога й підтримка західних партнерів надаються на прохання України — на підтримку заявлених цілей українського уряду та українського народу. Вони цілком прозорі, інформація про них розміщена на наших вебсайтах та в соціальних мережах для ознайомлення і доступна для загального огляду та коментарів.

Наша нація була заснована завдяки мужності людей, які дотримувались тих принципів, на яких базуються сьогоднішні євроатлантичні інститути: демократії, поваги до верховенства права та невід'ємних прав усіх громадян.

Але, коли ми наближаемося до річниці Майдану, Україна стоїть на іншому важливому роздоріжжі, бо стикається з двома викликами, які є настільки ж загрозливими, як і складними. Повної євроатлантичної інтеграції неможливо досягти, доки обидва не буде подолано.

Зовні Україна бореться з російською агресією на кількох фронтах, включно з російською окупацією та спробою анексії Криму, керованим Росією конфліктом на Донбасі, а також кібератаками й дезінформацією, що поширюються як із російської території, так і за допомогою українських поплічників Росії — деякі з яких засідають сьогодні у Верховній Раді.

Але не всі виклики для України — зовнішні. Удома боротьба з корупцією та групами особливих інтересів так само важливі й життєво необхідні, щоби протистояти поширенню неправдивої інформації, націленої на послаблення України та затягання її євроатлантичних перспектив.

Президент Зеленський прийшов на посаду з дорученням від українського народу боротися з корупцією та змусити український уряд працювати крає на благо пересічних українців.

Він домігся певного поступу — включаючи зняття юридичної недоторканності з депутатів Верховної Ради, банківські реформи та земельну реформу.

Але, як ми знаємо, коли реформа та верховенство права загрожують владі, привileям та грошам груп особливих інтересів, ці групи чинять опір. І ми зараз саме спостерігаємо це в Україні.

Олігархи залишають депутатів Верховної Ради, суддів та інших, щоб підтримати порядок денний президента і викривити систему

Олександр ПОДОБРІЙ,
Микола ТКАЧУК
(Інтернет-видання «Апостроф»)

Кадрова політика нинішнього президента Володимира Зеленського з самого початку викликала критику в експертного товариства. Брак компетентних людей у команді Зе призвів до появи у виконавчій і законодавчій гілках влади величезної кількості випадкових людей. Поки що особняком стояло Міністерство закордонних справ, де в офісі президента зробили ставку на кадрових дипломатів. Однак упав і останній бастіон. Ідея глави офісу президента Андрія Єрмака призначити на пост Надзвичайного і Повноважного Посла України в США Оксану Маркаріву викликала шок у дипломатичних колах. Про те, чому на Банковій хочуть відправити за океан ексміністра з великим заплямованою репутацією, а також потоптати неписані закони дипломатії, розбирається «Апостроф».

Інсайдерська інформація про те, що ексміністр фінансів Оксана Маркарівна стане новим Надзвичайним і Повноважним Послом України в США і замінить Володимира Єльченка, призначеною президентом Володимиром Зеленським менше року тому, викликала ефект бомби, що розірвалася. Більше того, спливли цікаві подробиці та аргументація такого рішення. Зокрема, виявилося, що ініціатива про заміну посла в США виходила від глави офісу президента Андрія Єрмака, який вирішив тягнути Маркаріву за океан нібито заради того, щоб вирішити питання з траншем Міжнародного валютного фонду для України, який, як відомо, «завис» усерйоз і надовго.

Головним коментатором цієї теми став міністр закордонних справ Дмитро Кулеба, який визнав, що чутки про призначення Маркарівної на посаду нового посла України в США таки мусуються. «У разі призначення Україна вперше отримає у Вашингтоні посла, яку добре знають і в адміністрації США, зокрема в Держдепі, і в Міністерстві фінансів, і в МВФ», — пояснив Дмитро Кулеба. Правда, міністр назвав «маячне» твердження про те, що Оксану Маркаріву «відправляють вибивати гроші з МВФ», і зазначив, що успішний міністр фінансів не може бути поганим дипломатом.

За словами Кулеби, роботою нинішнього посла України в США Володимира Єльченка в МЗС задоволені, але «принцип ротації в дипломатії ніхто не відміняє».

Остання фраза викликала хвилю негативу серед кадрових дипломатів. У коментарі «Апострофу» один зі співробітників міністерства, який попросив не називати своє ім'я, сказав наступне: «Кулеба не зовсім щирий. Про яку ротацію може йтися, якщо у нас у середньому термін заміни послів — 4-5 років? А буває і набагато довше — є випадки, коли наші посли «засиджуються» на одному місці по 7-8 років. Те, що зараз відбувається, — непримістимо».

У коментарі «Апострофу» глава Інституту світової політики Євген Магда також звернув увагу на цю нестиковку. «Єльченко займає посаду посла менше року. Тому теза про ротацію — непереконлива. Так, до цього він працював в постійному представництві України при ООН. Це хоч і географічно в Штатах, але він не займається українсько-американськими відносинами», — сказав він.

Також експерт скептично поставився до того, що Маркарівна як посол у США зможе налагоджувати відносини з МВФ. «Є велика проблема майданчика. Це як якщо б ви працювали в «Апострофі», взяли у мене коментар, а розмістили його на «Українській правді». Розраховувати, що наш стартегічний партнер дивитиметься на такі фокуси, — як мінімум наїво. Є ще одне питання: я не знаю, хто їм вселив думку, що в цей перехідний період Держдепартамент дастя агрeman (попередню згоду однієї держави на призначення певної особи як посла. — «Апостроф») на пані Маркаріву. Я

■ ВІДДІЛ КАДРІВ

З'галтування української дипломатії

Як Єрмак підставив Зеленського у Вашингтоні: ідея призначити Маркаріву послом у США викликає багато запитань

Ермак діє методом бульдога.

впевнений, що це рішення готовувалося не в МЗС і аргументація готовувалася не там», — підкреслив Магда.

Власне, щодо аргументації цього рішення в експертів виникають великі питання.

«Зараз усі хочуть перевести цю ситуацію в економічну площину. Не думаю, що це правильний хід. Маркарівна могла бути главою Торгової місії, але я вважаю, що на посаді посла повинен бути дипломат. Надзвичайно важливо у відносинах із наймогутнішою країною світу мати там талановиту людину. Особливо при Байдені», — сказав в коментарі «Апострофу» дипломат, перший посол України в Росії Володимир Крижанівський.

Колишній міністр закордонних справ Костянтин Грищенко теж критикує цю ідею. «Я думаю, що це серйозна і велика помилка — пропонувати президенту таку кандидатуру... Найloatingніше пояснення — вони просто не розуміють роль посла в стосунках із МВФ. Вони не розуміють його набагато важливіші функції. Тому їм здається, що зараз вони призначать того, хто колись спілкувався з МВФ, і він вирішить проблему отримання чергового траншу і взагалі допомагатиме нормалізації відносин із фондом. Цього не буде тому, що проблема не у Вашингтоні», — сказав він в інтерв'ю «Апострофу».

Експерти згадують не тільки про відсутність професійного досвіду в Маркарівні, а й про велими неоднозначну репутацію потенційного посла України в Штатах. Справа в тому, що колишнього міністра фінансів та її чоловіка неодноразово звинувачували в брудних схемах на фінансових ринках. А також зв'язках зі знаковою людиною з найближчого оточення Віктора Януковича — екссекретарем РНБО Андрієм Клюєвим.

Як писав раніше «Апостроф», у 2012 році брати Клюєви призначили Оксану Маркарівну головою Наглядової ради свого «АКТИВ-БАНКУ». Уже в наступному році її чоловік Данило Волинець став номінальним власником фінансової установи через компанію «ІТТ-інвест», якою він володіє. Під управлінням Маркарівної банк видавав кредити афільваним із Клюєвими юридичним особам. Тоді Клюєви, використовуючи службове становище, розвивали ринок сонячної енергетики в Україні.

У державних банків вони взяли кредитів на понад пів мільярда євро. В афері, найвірогідніші, міг бути замішаний і Волинець, оскільки на той момент він був членом Наглядової ради державного «Ощадбанку», який також кредитував Клюєвих.

У 2014 році НБУ ввів в «АКТИВ-БАНК» тимчасову адміністрацію. Клюєви, після того як утекли з України, через «Схід Солар», намагалися повернути десять мільйонів заборгованості, сляхом запіку депозитів фізичних осіб. Оксана Маркарівна не вважала що операцію фіктивно, але ФГВФ і тимчасова адміністрація «АКТИВ-БАНКУ» все ж визнали операцію нікчемною та звернулися до суду.

Тоді ж Національний банк визнав «АКТИВ-БАНК» неплатоспроможним та відправив його на ліквідацію. Незадовго до банкрутства Маркарівна і Волинець устигли продати проблемний банк, а також його цінні активи. В тому числі дорогу нерухомість на Подолі в центрі Києва. Покупець виступила фірма «Синонім», власницею якої, як з'ясували «Схеми», була Маркарівна. Автори матеріалу стверджують, що нерухомість була продана за заниженою ціною — значно дешевше її заставної вартості. «Укрексімбанк» оцінював заставну вартість будівлі в 130 млн гривень. Але перед його продажем приватна компанія «Істерн консалтинг груп», якою раніше керувала Маркарівна, провела нову оцінку її оцінила об'єкт майже вдвічі дешевше його заставної вартості, йдеється в розслідуванні. У підсумку «Синонім» заплатив за будинок на Подолі ще менше — всього 16 мільйонів гривень.

Ще одна складна історія сталася вже під час роботи Маркарівної в Мінфіні. Чоловік міністра фінансів України Оксани Маркарівної Данило Волинець через «Акордбанк» (йому належить 75% акцій) інвестував 230 млн гривень у держоблігації. На надзвичайно вигідних умовах: міністерство, яким керує Маркарівна, розмістило гривневі ОВДП з номінальною притоковістю до 18,5% річних.

Тільки за перше півріччя 2019 року активи «Акордбанку» виростили на 500 млн гривень — до 2,3 млрд гривень. У свою чергу, інвестиції банку в цінні папери збільшилися з 60 тисяч гривень до тих самих 230 млн грн. Різниця вражаєчна. Проте Маркаріві дали допрацювати в Мінфіні до березня 2020 року і відправили у відставку — без кримінальних наслідків.

Чи варто говорити, що при подачі вірчих грамот наше американські партнери в Держдепі наведуть детальні довідки про претендента. І про те, чим займалася Маркарівна раніше.

Експерти сходяться на думці, що дане рішення є суто політичним і виходить із Банкової. «А більше ніде. У нас президент є криголамом нашої дипломатії. Тому він і визначає логіку розвитку. Для цього йому не потрібні консультації, опитування тощо. Але мені це рішення здається дивним», — говорить Євген Магда.

Навіщо офісу президента і особисто Андрію Єрмаку так сильно знадобилося призначати Маркарівну послом? «Для мене це загадка. Логічного пояснення з точки зору раціонального підходу до вирішення таких питань у мене немає. Це вже за межами того, чим повинні керуватися відповідні структури, які працюють на президента, у президента, навколо президента. Тому що в даному випадку ті, хто це пропонує, просто підставляють керівника нашої держави і підставляють державу Україну», — говорить експерт міністерства закордонних справ Костянтин Грищенко.

■ ВАЖКА СПАДЩИНА

Прощальні капості Трампа

США офіційно вийшли з Договору про відкрите небо

Вона дивиться на вже закрите небо.

Олег БОРОВСЬКИЙ

Сполучені Штати Америки офіційно вийшли з Договору про відкрите небо (ДВН). Держдепартамент США підтверджив цей крок, зазначивши, що з моменту повідомлення про майбутній вихід минуло шість місяців, і заявивши, що «вихід США набрав чинності 22 листопада 2020 року, і Сполучені Штати більше не є державою-учасницею Договору про відкрите небо». Про вихід з угоди влада США оголосила 21 травня. Водночас президент США Дональд Трамп заявляв про готовність укласти нову угоду.

Одним із мотивів виходу, як зазначає Рада національної безпеки США, є те, що «Росія грубо порушувала [договір] впродовж багатьох років». Зокрема, Москва відмовила в проведенні повітряного спостереження в зоні довжиною 10 кілометрів уздовж своєго кордону з грузинськими регіонами.

ми Абхазія і Південна Осетія, а також розмістила свій аеродром дозаправки в українському Криму, йдеться в заявлі Держдепу. Вашингтон також звинуватив Москву в «нелегальному введенні обмеження на дальності перельоту над Калінінградом» і в «невіпровадженні відмові США і Канаді в спостережному польоті під час великих російських військових навчань у 2019 році».

Звинувачення Держдепу США мають підстави, але, з іншого боку, Договір про відкрите небо був і залишається одним із дієвих інструментів контролю за озброєннями. Раніше глава МЗС Німеччини Гайко Маас назвав цей договір «важливою частиною європейської архітектури контролю над озброєннями», що «сприяє безпеці й миру практично на всій Північній півкулі». Тим часом представниця штаб-квартири НАТО в Брюсселі висловила розуміння рішення

США, зазначивши, що Росія «впродовж багатьох років вводить обмеження на польоти, що порушує умови договору». Втім провідні європейські члени НАТО Велика Британія та Німеччина заявили, що і далі дотримуватимуться умов угоди.

За традицією дії Трампа щодо міжнародних угод знайшли негативний відгук і всередині США, суперники президента в особі демократів активно критикують його рішення по ДВН і звинувачують главу Білого дому в порушенні закону.

На їхню думку, американський лідер порушив свої зобов'язання, не повідомивши Конгрес за 120 днів до початку виходу з угоди. Як ішлося в спільному листі сенаторів-демократів, початок виходу США з ДВН без дотримання внутрішнього законодавства або конституційної практики є очевидним політичним маневром у спробі зв'язати руки майбутній адміністрації.

МЗС Росії засудив рішення США. «Вашингтон зробив свій хід. Ні європейська безпека, ні безпека Сполучених Штатів і їхніх союзників від цього не виграли. Зараз багато хто на Заході задається питанням, якою буде реакція Росії. Відповідь проста. Ми неодноразово підкреслювали, що для нас відкриті всі можливості», — йдеться в заявлі міністерства. У Кремлі висловили жалу у зв'язку з рішенням США. Пресекретар президента РФ Дмитро Песков також заявив, що вихід США «робить договір далі не життєздатним».

Угода про відкрите небо набула чинності у 2002 році. Її підписали 35 країн. Вона покликана підняти рівень міжнародної стабільності шляхом дозволу країнам-підписантам здійснювати розвідувальні польоти над своїми територіями. Упродовж останніх років спостерігачі США звинувачували Росію у зловживанні своїми правами: здійсненні спостережень із більш просунутим інструментарієм, і не лише в рамках визначених маршрутів. ■

■ ФОРУМИ

Сильна епоха після пандемії

На віртуальному саміті

«Великої двадцятки» говорили про подолання негативних наслідків коронавірусу

Ігор ВІТОВИЧ

У суботу та неділю, 21-22 листопада, Саудівська Аравія приймала у себе саміт «Великої двадцятки» (G20). Приймала умовно, адже через пандемію COVID-19 саміт проходив у віртуальному форматі. Основною його темою було подолання негативних наслідків пандемії і викликаної нею всесвітньої кризи. «G20 повинна визначити, яким стане наш світ після цієї пандемії», — заявив напередодні на пресконференції в Брюсселі глава Євроради Шарль Мішель.

Саміт G20 був покликаний виробити багатобічну стратегію виходу з кризи, на яку в світовому масштабі вже було витрачено близько 12 трильйонів доларів. Він також повинен забезпечити крашкою координацію планів бюджетного стимулювання. За міжнародну кооперацію виступали країни Євросоюзу, які покладають великі надії на нову американську адміністрацію, хоча США наразі ще репрезентує Дональд Трамп.

Трамп і на цьому міжнародному форумі відштовхував скандал, виступивши з критикою Паризької кліматичної угоди. Чинний глава Білого дому зазначив, що він вивів США з цього «однобокого» договору, бо дана угода — «дуже несправедлива» для його країни. За словами Трампа, вона буцімто націлена не на збереження довкілля, а на знищенні американської економіки. На противагу Трампу Генсек ООН Антоніу Гуттеріш закликав знизити викиди парникових газів, щоб майбутнім поколінням не дісталася зруйнована планета.

На саміті зазначалося, що в 21 млрд доларів обійшлися державні програми допомоги в створенні вакцини від коронавірусу і ліків для лікування COVID-19. У 14 млрд доларів оцінюються відсотки по кредитах, які вирішено не стягувати з найбідніших країн світу. Водночас ВООЗ заявляє, що на поширення вакцин від коронавірусу потрібно додатково 4,5 млрд доларів, і просить країни G20 заповнити цю прогалину.

Міжнародний валютний фонд закликав країни G20 зняти торгові обмеження, введені в останні роки, щоб підтримати відновлення економікі, згідно з формуллюванням глави ООН Антоніу Гуттеріша, «запобігти перетворенню глобальної рецесії в депресію». Зменшення або навіть списання боргу бідних країн також входило в програму саміту. Очікується, що право на реструктуризацію боргу отримають 73 країни, в тому числі 38 африканських країн. Упередше з початку пандемії COVID-19 Китай частково погодився приєднатися як донор до решти найбільш промислово розвинених країн, що входять у «Велику двадцятку».

За підсумками заходу учасники саміту G20 прийняли рішення побудувати сильну збалансовану епоху після пандемії коронавірусу. Про це стало відомо з трансляції пресконференції, яка велася на сайті G20. Крім того, лідери країн вирішили продовжити надавати підтримку країнам, що розвиваються, в умовах пандемії. Також лідери країн G20 домовилися фінансувати справедливий розподіл вакцин і препаратів від коронавірусу між усіма країнами світу. Про це повідомляє «Рейтер» із посиланням на проект комюніке онлайн-саміту. «Ми не пошкодуємо зусиль і надамо всім людям доступ на справедливих і прийнятних умовах. Ми визнаємо масову вакцинацію світовим суспільним благом», — йдеться в проекті документа.

Саудівська Аравія є єдиною арабською країною, яка входить до «Великої двадцятки» і вперше організовує саміт G20. Для іміджу країни, яку регулярно критикують за порушення прав людини, проведення саміту мало важливе політичне значення, зазначає RFI. Онлайн-саміт G20 відбувався під головуванням короля Саудівської Аравії Сальмана бен Абдель Азіза Аль Сауда. У неділю Саудівська Аравія передала головування в G20 Італії. ■

■ ГАРЯЧА ТОЧКА

Мир без радості

Вірменія відзначила День пам'яті загиблих у Карабасі військових, Франція солідаризується з Вірменами

Олег БОРОВСЬКИЙ

Неділя, 22 листопада, була оголошена в Вірменії Днем пам'яті військовослужбовців, загиблих у карабаській війні. Рішення про траурну дату було прийнято в ході зустрічі президента Вірменії Армена Саркісяна і Католикоса всіх вірмен Гарегіна Другого.

За інформацією Єревана, в карабаському конфлікті 2020 року загинули 2425 військовослужбовців. До цього числа входять ті, кого вдалося віднайти, ще не всі загиблі внесені в списки втрат. Крім того, міноборони невизнаної Нагірно-Карабаської Республіки заявило про 1637 загиблих військовослужбовців армії оборони Карабаху. 21 листопада омбудсмен республіки Артак Бегларян розповів, що з моменту початку пошукових робіт у Карабасі знайдено близько 350 тіл вірменських військовослужбовців. Тобто загальна кількість загиблих перевищує чотири тисячі. Азербайджан не повідомляє про свої втрати.

Прем'єр-міністр Вірменії Нікол Пашинян заявив, що після недавньої війни в Нагірному Карабасі країна «стоїть

перед необхідністю» реформування своїх збройних сил. Напередодні був призначений новий міністр оборони Вірменії Вагаршак Арутюнян. «Ми повинні серйозно проаналізувати події, зрозуміти, де ми помилилися, і повинні з тих по-милок зробити висновки», — заявив Пашинян. Прем'єр Вірменії уточнив, що необхідність корінних змін у вірменській армії пов'язана з діяльністю Туреччини в Нагірному Карабасі, миротворчою місією Росії і післявоєнною обстановкою. «Вважаю, що за короткий період ми підготуємо новий пакет реформ», — сказав глава вірменського уряду.

У Вірменії після підписання 10 листопада угоди про мир в Нагірному Карабасі не припиняються протести. Протестувальники, які належать до симпатиків попередньої влади, повалені внаслідок народних виступів у 2018 році, вимагають відставки Пашиняна, звинувачуючи його в зраді. Сам пан Пашинян пояснював, що у нього не було іншого виходу і що на необхідності перемир'я найбільше наполягали вірменські військові. ■

■ А ТИМ ЧАСОМ...

Влада Франції, за вказівкою президента Франції Емманюеля Макрона і міністра у справах Європи і за кордонних справ Жан-Іва Ле Дріана, розпочала реалізацію програми надання широкої допомоги вірменам, які постраждали в результаті конфлікту в Нагірному Карабасі. Про це повідомляє офіційний представник французького МЗС. Зазначається, що французька сторона організує низку авіаєїс. Крім того, Париж посилить шпитальну співпрацю між двома країнами. Також нададуть «підтримку тих проектів у Вірменії, які здійснюють гуманітарні організації, а також агенції ООН».

Французькі парламентарії 19 листопада висловили бажання визнати незалежність Нагірного Карабаху. Відповідну резолюцію внесли в Сенат країни. Раніше Париж віталі перемир'я в регіоні. Французький президент Емманюель Макрон після підписання угоди про перемир'я також підкреслив свою дружні поуття до Вірменії і її народу.

Тим часом понад 120 французьких діячів культури, серед яких актори Ален Делон, Фанні Ардан, Жан Рено, Жюльєт Бінош, П'єр Рішар, Клаудія Кардінале та кінорежисер Коста Гаврас, підписали відкритий лист із закликом підтримати Вірменію і Нагірний Карабах. Текст листа опубліковано в газеті «Фігаро».

«Понад століття після геноциду вірмен оттоманськими вождями в 1915 році цей же народ знову став жертвою двох авторитарних режимів. Обидва ці режими — і в Баку, і в Анкарі — розпалюють міжетнічну ненависть, щоб змінити свою абсолютну владу ще одним кровавим трофеєм. Доля вірменського народу тільки що була розтоптана в Нагірному Карабасі, регіоні, який вірмени називають Арцах. Уже понад два тисячоліття там живуть скромні та горді люди, всім серцем прив'язані до цієї суворої і прекрасної землі. Вони хотіли продовжувати своє існування там, де їхні предки побудували будинки, школи й чудові монастири — в серці неприступних гір і важких для оранки долин. Без будь-якої людської поваги Туреччина Реджепа Тайпа Ердогана і Азербайджан Ільхама Алієва вирішили знищити ці законні прагнення... У ХХІ столітті таке розпалювання ненависті викликає найглибше обурення», — йдеться, зокрема, в цьому зверненні.

■ ТАКІ СУСІДИ

«Вислати всіх українців»

Переселення й депортaciї українців «братній народ» практикував іще з часів Петра I

Борис ВАСИЛЬЧЕНКО,
учасник Другої світової війни

У 1992 році 27 лютого «Літературна Україна» опублікувала наказ Берії і Жукова «Вислати всіх українців». Як тільки з'явилася ця публікація, комуністи та колаборанти всіх мастей кинулись паплюжити патріотичну газету, заперечуючи існування цього наказу.

У наші часи де-факто комуністів у цьому питанні підтримав Український інститут національної пам'яті, який випустив книгу «Війна і міф». Комуністи твердили, що листівка була скінuta з німецького літака у 1944 році (це вже коли німці були десь за Віслою!) і це фальшивка.

У розділі «Міф 40» згаданої книги його автор Ростислав Пилявець стверджує: «Цей документ є німецькою пропагандистською листівкою». Автор «Міфи 40» аргументує, що рішення про виселення приймалось, як правило, на рівні, більш вищому, ніж накази двох наркомів, що оформлення наказу не відповідає вимогам до оформлення таких документів тощо.

Колись у телефонній розмові зі мною один із працівників Інституту національної пам'яті на моє твердження, що той наказ таки існував, заявив буквально таке: «Поки я не побачу на власні очі оригінал цього наказу — не повірю, що він був!». Як кажуть, приїхали.

Цікаво, а хіба всі виселення та нищення цілих народів, передусім українського, «оформлялись» належним чином в імперії зла? Лукавите, панове! Але давайте заирнемо в історію.

Перше виселення

*Із города із Глуховоа
Полки виступали
З заступами на лінію.
О царю поганий,
Царю проклятий, лукавий,
Аспіде неситий!
Що ти зробив з козаками?
Болота засипав
Благородними костями;
Поставив столицю
На іх трупах катованих!*

— читаємо в поемі Тараса Шевченка «Сон».

За наказом Петра I десятки тисяч українських козаків і селян брали участь у будівництві Петербурга. Тисячі і тисячі з них загинули від виснажливої праці, незвичних кліматичних умов, поганих харчів і хвороб.

Друге виселення

Це були козаки Запорозької Січі. Спочатку при Петрі I в 1709 році, а потім за наказом Катерини II у 1775-му, коли Запорозька Січ, цей славний осередок волі та лицарства, за наказом цариці було знищено. «Нет теперь более Сечи запорожской в политическом ее уродстве, следовательно же, и козаков своего имени», — йшлося в маніфесті Катерини II.

Пізніше частина козаків вимушено була створити Задунайську Січ, але основну масу виселили на Кубань.

Третье виселення

Десятки тисяч українців із Чернігівською та Полтавською губерній у XIX ст. у пошуках країці долі були вислані на Амур. Не маючи осередків освіти (школи, церкви тощо.), ці українці забули свою мову, асимілювалися з «російським міром».

Четверте виселення

Воно здійснювалося, коли Україна програла національно-визвольні змагання у 1918-22 роках, а Московія, як спрут, обхопила нашу Вітчизну.

Практика виселення вже за влади комуністів почалася у 1929 році. «Тоді українське компартійне керівництво попросило в союзного уряду дозволити депортувати в північні області Росії 50 тисяч українських сімей так званих куркулів. А вже в 1930-му ВКП (б) приймає рішення про розселення 70 тисяч висланих з України родин — 350 тисяч осіб.

«Заарештованих селян перед відправкою зганяли всіх докупи й змушували ставати на коліна», — пише професор-історик Раїса Іванченко. І це лише один епізод із багатьох подібних.

П'яте виселення

Виселення зі своїх земель галичан та волинян почалося у 1939 році і зачинилося у 50-х роках після смерті Сталіна. А це — понад півтора мільйона людей. «Як тільки війська СРСР увійшли в межі західноукраїнських земель (у 1939 р. — Авт.), розпочалися масові депортациі і розправи над представниками різних українських громадських організацій», — пише Раїса Іванченко у своїй книжці «Історія без міфів». — Припинили свою діяльність читацькі бібліотеки, організації «Просвіти». Сотні тисяч українських громадських діячів, священиків, учителів, підприємців, селян, які опиралися на примусовій колективізації, були вислані до Сибіру і Казахстану. За приблизними підрахунками, за неповні два роки з Галичини було вивезено 400 тис. українців і 1-2 млн. поляків».

Після «другого пришестя» москалів у Галичину та Волинь «населення західного краю за підтримку загонів (УПА) піддавалось масовому терору і виселенню до Сибіру чи Казахстану», додає історик.

Були виселення галичан та волинян і в східні регіони України.

У мое рідне село Водяне Широківсь-

ї війська, і вагони, і місце для виселення («Сибирь неісходимая») були. Але Україна давала левову частку хліба. В Кремлі розуміли: величезна територія замість родючої землі стане пусткою.

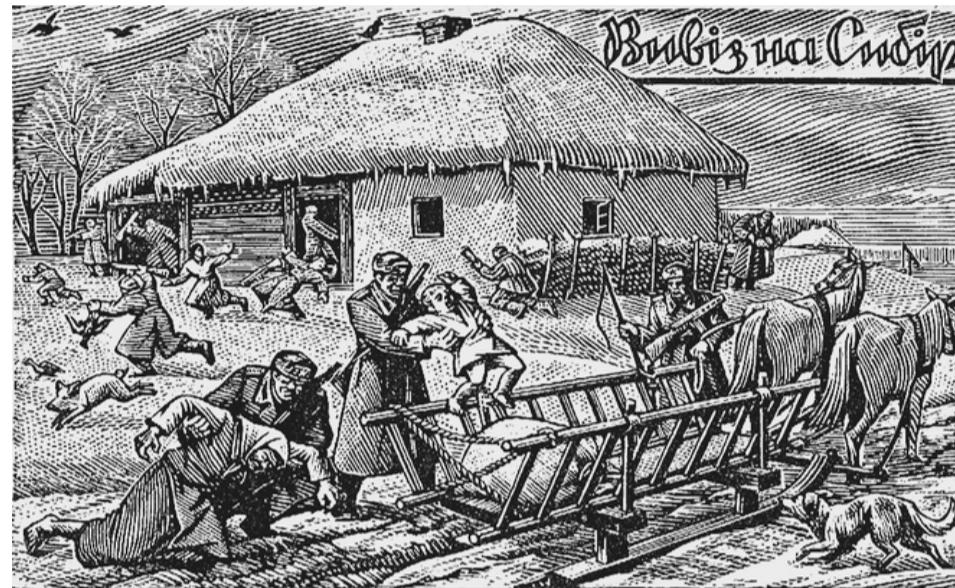
кого району Дніпропетровської області у 1948-49 роках було переселено декілька сімей із Галичини, те ж саме — в село моєї дружини Ярославець Кролевецького району Сумської області.

Шосте виселення

Із доповіді першого секретаря ЦК КПРС Микити Хрущова на ХХ з'їзді партії 23 лютого 1956 року: «В конце 1943 года... принято и осуществлено решение о выселении с занимаемой территории всех карачаевцев,... население Калмыцкой автономной республики,... все чеченцы и ингуши... Были выселены в отдаленные места все балкарцы. Украинцы избежали этой участии потому, что их слишком много и некуда было выслать. А то бы он и их выслели».

Слід зазначити, що Хрущов «забув» згадати про масове виселення татар із Кримського півострова та німців із Поволжя, де перед Другою світовою війною на площі 27,4 тис. квадратних кілометрів проживало понад 592 тисяч осіб.

Факт спроби виселення всіх ук-

За кілька століть із рідних місць було відселено сотні тисяч українців.

Фото з сайта istpravda.com.ua.

райнців до Сибіру в 1944 році знайшов ще одне підтвердження. Одного разу в колі моїх колег під час роботи в Київенерго зайдла мова про наміри сталінського керівництва СРСР вислати всіх українців. Хтось говорив, що був наказ Берії і Жукова, хтось цей факт заперечував.

— Був такий наказ! — категорично заявив начальник відділу будівель та споруд Анатолій Харитонович Коваль (1928—2003).

— Проживав я під час війни в Гайсинському районі Вінницької області. Був членом комсомолу під час війни і учасником партизанського руху. Десь у кінці липня 1944 року всіх комуністів і комсомольців зібрали на раду про уповноважений райкому Компартії і заявили, що є рішення «партиї і правителства» виселити всіх українців, які були під окупацією, незалежно, співпрацювали вони з німцями, чи ні, — до Сибіру.

Я був молодий і гарячий, підскочив і різко заявив: «Не може цього бути! Хіба жінки, діти та старики винні, що опинилися в окупації?»

На другий день його викликали в райком комсомолу.

— А коли я підійшов до будівлі

дючої землі стане пусткою. Ми «там» це знали — і про наказ, і про причину його невиконання.

«Русский мір» — кабак, табак і бардак

Минулі свідчить, що головною метою за всю історію існування уламка Золотої Орди, країни Моксель-Московії, так званої Росії, було в той чи інший спосіб знищити Україну.

Хто ж головний винуватець усіх висилок, репресій, голодоморів, воєнних авантюр і чому всі катюги нашого народу від Петра I до Путіна користуються шаленою підтримкою свого народу? І чому російський народ обраний диктаторами для здійснення своїх божевільних планів — світового панування?

У своєму виступі в Кремлі 24 травня 1945 року з нагоди перемоги над гітлерівською Німеччиною Сталін говорив: «Я пью за здоровье русского народа потому, что он является наиболее выдающейся нацией из всех наций, входящих в состав Советского Союза. Я поднимаю тост за здоровье русского народа только потому, что он — руководящий народ».

Отже, жодна нація не «удостоїлась» чести бути вшанованою за перемогу у війні 1939—45 рр. так, як «руководяща» російська. Це єдина нація, яку ніколи нікуди не виселяли.

Чому народ дурний, ледачий, матерщинний, схильний до алкоголізму, рабства, терору, так шанується своїми диктаторами?

Мер Ленінграда, доктор права Анатолій Собчак, визначаючи роль «руського народу» в усіх бідах Росії, зазначив: «Ни одно преступление правительство не проводит без участия народа, и народ несет ответственность за все преступления своих правителей». Олександр Солженицин із цього природу констатує: «Русские стали самой ненависной нацией во всем мире».

Сучасна Росія чим далі, тим більше підтверджує цю думку. І якщо запитати, хто несе відповідальність за всі нещастия поневолених монголо-москалями (московити ніколи не були слов'янським народом!) націй, відповідь очевидна. Це народ, за висловом російського письменника Льва Толстого, в якого «перед очима нарисовані три слова — кабак, табак і бардак, од яких гине наша Росія». Це народ, про який наш сучасник, інший російський письменник, Віктор Єрофеев пише: «Не впоравшись зі світом, він (росіянин) паскудить у світі. Він антиекологічний... і якби не влада, росіянин уже давно потонув би у відходах».

Ганна ВОЛКОВА
Полтавська область

Те, що з криниць українців зникає вода, давно не новина. Цей процес триває протягом двох останніх десятиліть. Тож уже щонайменше половина сільського населення користується свердловинами. І попит на буріння щороку зростає. Пройдіться по будь-якому селу — ледь не на кожному стовпі побачите оголошення з пропозицією буріння свердловин. Задоволення не з дешевих — добраться до глибокого пласта води коштує від 20 тисяч гривень.

Води поки що вистачає, щоб напитися й зварити їжу

— А що робити? — каже 55-річний мешканець села Олександровка Лубенського району Іван Шумейко. — Тримаю двох корів, одну телицю, але їх нічим поїти. Останнім часом більше п'яти відер поспіль зі своєї криниці витягнути не можу — вона вичерпується. Рівень води поступово відновлюється, але чекати доводиться годину-две. Тож кілька років тому найняв майстрів із буріння свердловин, заплатив двадцять чотиритисячі. Щоправда, вода з глибини 30 метрів чомусь іде іржава (в інших односельців такої проблеми немає) — потрібно ставити фільтри. Вони швидко забиваються — їх треба часто міняти, а це дорого. Через те ю не підключаю пральню машини — мотор же полетить. Вода з моєї свердловини годиться помити руки, покупатися, промити унітаз. Худоба п'є, а родина споживає воду лише з криниці. Поки на те, щоб зварити їжу ю напитися, вистачає.

Іван розповідає, що часто бурильники не з першого разу добираються до глибокого водоносного пласта. У його сусіда, до прикладу, тричі пробивали ґрунт.

Але знайти доволі таки немалу суму грошей можуть далеко не всі. Одинокі ю немічні бабусі-пенсіонерки з їхньою пенсією у 2 тисячі гривень змушені економити дощову воду для прання, а п'ють або куповану пляшкову, або просять в односельців, які пробурили свердловини. Покупатися для них — то велике свято.

А нещодавно ю дізналася про Лілію Зяблюк із села Онішки колишнього Оржицького, а тепер Лубенського району, яка одна виховує двох малолітніх дітей. Меншенька, Марічка, страждає на муковісцидоз — тяжке захворювання, що вражає внутрішні органи. На лікування дівчинки іде стільки грошей, що навіть важко уявити. Та найбільшою проблемою сільської родини виявилася... їхня пересохла цього літа криниця.

— У нас у хаті немає централізованої подачі води, — розповідає Лілія. — Все життя замість теплого душу — таїк, та бажано якомога ширший, бо діти ростуть. Гаряча вода буде, якщо нагрієш. Літо дарує трохи людських благ: літній душ. А про такі зручності, як ванна чи теплий туалет у хаті, я навіть мріяти не могла. Ми з Марічкою завжди радіємо, коли потрапляємо до лікарні, бо там є вода і можна помитися. Про те, щоб пробурити свердловину, й думати не могла, адже ю не по моїх фінансах.

На щастя, світ не без добрих людей. Полтавські волонтери, які підтримували Лілію Зяблюк і її доньку Марію в дитячій обласній лікарні медпрепаратах й продуктами харчування, дізнавшись про пересохлу криницю, спочатку відправили

■ Є ПРОБЛЕМА

«Ми з дитиною завжди радіємо, коли потрапляємо в лікарню. Бо там можна помитися»

За прогнозами спеціалістів, років за десять вода з багатьох криниць українців може взагалі зникнути

«Марійка ю Андрійко досі не вірює, що ми тепер маємо вдома справжній скарб — воду», — каже Лілія Зяблюк.

Фото зі сторінки Лілії Зяблюк у «Фейсбуці».

в Онішки сотню 5-літрових бутілів питної води. Однак ю було ситуативне вирішення проблеми, а не кардинальне. Тому згодом організували збір коштів на буріння свердловини на подвір'ї матері-одинячки. Треба було 25 тисяч гривень (вартість одного метра — 300 гривень, плюс насос, вартість труб та інших речей). Добродушні люди з усієї України долучились до благодійної справи і досить оперативно зібрали навіть більшу суму.

Лілія плаче. Від щастя: — Люди, ви неймовірні! Дякую кожному, хто зробив свій внесок у добру справу. Марійка з Арсенієм ішо не розуміють до кінця, та і я, правду кажучи, ще не до кінця розумію, що за диво сталося. Ви повернули нам справжній скарб — ВОДУ!

Очерети не ростуть, гине риба

Аби дізнатися про реальний спад із водними запасами, ми звернулися до провідного інженера-гідротехніка Регіонального офісу водних ресурсів у Полтаві Володимира Кириленка.

— Чому зникає вода в криницях українців? — із цього запитання почалася наша розмова.

— Тут кілька чинників. Лише за останні пів століття людина стільки зробила втручань у природу, скільки не робила за всі попередні тисячоліття, відколи існує життя на планеті, — відповів Володимир Михайлович. — По-перше, висушили болота, звідки беруть витоки багато дрібних річечок. Як наслідок, вони помітно обміліли чи пересохли. Торфовища в інших запла-вах без підземного зволоження стали пожежонебезпечними. Вони займаються то тут, то там, гасити їх важко, і це додаткове навантаження на екосферу.

По-друге, були зруйновані та занедбані мінігідроелектростанції і шлюзи на річках із їхніми гідропорудами, завдяки яким регулювались запаси води. Колись невеликі гідроелектростанції в межах Полтавської області стояли по Ворсклі одна за од-

ми, які не нейтралізують навіть очисні споруди. Екологічна спільнота європейських країн закликає відмовитися від них, адже фосфати значно зменшують вміст кисню у воді, стимулюють ріст водоростей, згубно діють на рибну фауну. У Сулі, наприклад, із 41 виду риби вже залишилося усього 13, здатних неститися за таких умов.

Отже, крім дефіциту води, гостро стоїть питання і збереження її якості.

Закон сполучених посудин: вода з колодязів перетікає у пересохлі водоми

— Особливу увагу слід звернути на такий техногенний фактор, як вплив на поверхневі й підземні води нафтогазових свердловин, — продовжує Володимир Кириленко. — Кілька років тому на державному рівні почали активно пропагувати добування сланцевого газу, на головуючи на його цілковитій безпечності. «Грандіозні перспективи» його видобутку сподушають багатьох, хто намагається вирішувати вузькогалузеві проблеми. Але біда в тому, що для цього треба бути багато глибоких вертикальних і горизонтальних свердловин, до яких за існуючою технологією в період експлуатації необхідно закачувати значні обсяги води та хімічних розчинів. Мабуть, було б доречним спочатку дослідити вплив уже існуючих свердловин на річки та інші поверхневі водоми. Поки не маємо даних про те, як швидко вони можуть відновлюватися.

Окрім того, на маловодді

Лише за останні пів століття людина стільки зробила втручань у природу, скільки не робила за всі попередні тисячоліття.

елементи гідропоруд, але ю нікому відновити. А це значить, акумуляція стоку для витрачання вологи в посушливі періоди ще більше знижилась.

На пlessах і на старих долинах річок, які всі мають повільні течії, колись ріс очерет, коріння якого затримує осади в каламутній воді. На таких ділянках річка самоочищується і відтворюється. Очерет ішо ю використовували у різноманітних промислах (в'язали мати для очертаного перекриття даху, огорожі). А тепер гляньте: за багато років безсистемного господарювання зникли навіть захисні смуги багатьох річок, землі порозорювали аж до заплав. Усі поля обробляються засобами захисту рослин, отрутотоксичними, які змишаються опадами у руслі. А осільки течії сьогодні набагато повільніші, ніж було раніше, випадають в осад, відтак дно річок замулюється.

До водоми разом зі скиданнями потрапляють також залишки пральніх порошків зі шкідливими фосфатними сполуками

що наповнюють криниці. А водоми мілють, бо до них немає притоку від боліт, як ми назначали вище. Дощові води, кількість яких щороку зменшується, насичують пересохлу землю, а до річок стіків не встигають. Тобто, все дуже взаємоп'язано.

Рівні води та її запаси, обсяги поверхневого стоку, щодобові витрати постійно контролюють пункти спостережень гідрометеорології. Так, на 17 листопада, до речі, рівень Кам'янського водосховища нижче за норму на 20 сантиметрів, а Кременчуцького — аж на 1,82 метра. Витрати води і швидкість течій говорять про катастрофічне обміління водних артерій. Так, зокрема, по території Кобеляцького району за одну секунду у Ворсклі протікає всього 7,6 куб. м води при нормі 26,8 куб. м, у Пслі біля Запісля Кременчуцького району цей показник 12,2 куб. м при нормі 31,1 куб. м. Та найгірша ситуація на Сулі, по якій, хто пам'ятає, ще в сімдесятіх роках ходили катери й суховантажні баржі. Тепер там за секунду при нормі 16,2 куб. м протікає всього 1,49 куб. м. Притоки цих річок, на жаль, також не дають прибавки, якщо немає опадів.

До падіння рівня ґрунтових вод призводять також викачування її потужними промисловими виробництвами, вирубування лісів у верхів'ях річок, масштабна забудова великих ділянок прилеглих прибережних територій. Усе це порушує баланс у живій природі.

— Який же вихід?

— Треба більше акумулювати води, відбудовувати та передавати гідропоруди в оренду, щоб у них був господар, розчищати замулені ділянки річок і ставків. Регулювання рівнів води в руслі ділянок річок без шкоди довкіллю дозволить навесні створювати додаткові запаси води та вологи для поступового їх витрачання у безводний період. І це робиться згідно з регіональною цільовою програмою покращення водного господарства.

Без сумніву, важливим фактором підвищення водності кожної річки та її приток є створення прибережних захисних смуг і залиснення на всіх басейнах водоми, обмеження ведення активного господарювання на таких землях, як це визнанено Водним і Земельним кодексами України.

Ефективним та безпечним має бути перехід на централізоване водопостачання в населених пунктах. Буріння артезіанських свердловин — вимога часу. Полтавщині пощастило, що вона розташована на потужних підземних водних пластиах, на відміну від південних областей.

На жаль, стверджують фахівці, обміління криниць уже є невідворотним природним фактором. Можна, звісно поглиблювати колодязі, але надовго це не допоможе. За прогнозами, років через 10 років води в колодязях у більшості регіонів може взагалі не залишитися. Альтернативою цьому є буріння глибокої свердловини на населений пункт і під'єднання її до центрального водогону, як це, наприклад, недавно було зроблено в Опішні. У розвинених європейських країнах проблеми із водопостачанням у невеликих населених пунктах вирішують саме так. Це виходить значно дешевше, ніж бурити свердловину на кожному подвір'ї окремо. Однак аж ніяк не всім зневодненим сільським громадам вистачить на це коштів. З огляду на масштабність проблеми тут потрібна і державна підтримка.

Юлія КРУК

Надмірне звикання до комп’ютерного, інтернетного світу, на думку медиків, має ті самі принципи, що й психологічні, й хімічні залежності. Всесвітня організація охорони здоров’я вважає за доцільне визнати інтернет-залежність психічним розладом. «Це хвороба», — визнають медики і кажуть, що ця проблема стає універсальною для багатьох країн. Тотальна прив’язка до віртуального світу — річ тривожна і небезпечна. За даними психологів, близько 10 відсотків користувачів інтернету мають веб-залежність. Такий діагноз, до речі, лікарі зможуть ставити залежним від селфі (йдеться про пристраст до фотографування самого себе), від онлайн-ігор, соціальних мереж.

Самотність, брак уваги і втома від реальності

На думку психологів, формуванню інтернет-залежності сприяють певні риси характеру. Підвищена вразливість, тривожність, низька самооцінка, погана опірність стресам, нездатність вирішувати конфлікти, свідоме уникнення проблем, — все це може сприяти втечі у віртуальний світ. «Молоді люди, які потерпають від комп’ютерної залежності, зазвичай не вміють будувати стосунки з ровесниками і протилежною статтю, погано адаптуються в колективі. Тому втікають від життєвих труднощів у віртуальній світ. І непомітно стають залежними від нього», — вважає психолог Мирослав Колодчук.

Людині важко висловити власні емоції, непросто налагоджувати контакти з близькими і ровесниками — і вона шукає середовище, більш комфортне і безпечне, яке дає змогу м’якше взаємодія з соціумом. Інтернет для багатьох виявився рятівною соломинкою, захистом від поганого настрою, болю і приниження. Втеча в інтернет-середовище — один із способів прилаштування до цього «жорстокого реального світу».

Ті, хто надмірно прив’язуються до комп’ютерного сві-

■ ЗВЕРНІТЬ УВАГУ

Втеча у віртуальний світ

Інтернет-залежність формується непомітно і перетворюється на недугу, яку часто доводиться лікувати у фахівця

ту, часто переживають самотність, брак уваги і взаєморозуміння з боку близьких людей. Як наслідок — постійна емоційна напруга і тривожність, які просто необхідно якось втамувати. Тож людина перемикається на комп’ютер. «Я такий поганий, що навіть близькі мене не розуміють. Нічого з мене не вийде», — каже вона собі. Зрозуміло, що вона насамперед потребує підтримки рідних, психологічної допомоги в подоланні різних життєвих ситуацій.

Хто формує з дитини «робота»?
Формування комп’ютерної залежності може бути наслідком особливостей виховання і стосунків у сім’ї. Надмірна опіка або навпаки — завищенні вимоги і «комплекс невдахи», складні стосунки між іншими членами родини, складністі у спілкуванні й неможливість порозумітися — все це болісно позначається на характері дитини.

«Велику роль у формуванні залежності від віртуального світу відіграють батьки, — переконана лікар-невропатолог, доктор медичних наук Уляна Луцьк. — Якось на відпочинку стала свідком ситуації: тато і мама приходять із дитиною обідати в ресторан і кладуть перед нею на стіл планшет (маленький комп’ютер). Бо так «зручніше» — малюк не бігає, не заважає. І мама з татом не розуміють, що таким чином дають дитині хиб-

ний імпульс: там, де малюк має бути сконцентрований на смаку страви, з нього роблять механічного споживача їжі. Але ж і мультики чи казку, яку дитина в цей час дивиться, мозок не аналізує, бо організм сконцентрований на процесі травлення. Так формується однобічна особистість, яка не знає, як поводитися в тій чи іншій ситуації. Або виростає «робот», який живим «на автоматі».

Які віртуальні залежності проявляють себе найчастіше? Насамперед — ігрова. «Події в комп’ютерних іграх не повторюються, вони досить динамічні, а сам процес гри — безперервний. Повне занурення у гру створює ефект участі гравця в певній віртуальній реальності, в складному процесі, до якого ти маєш особисту причетність, — каже Мирослав Колодчук. — Саме ця властивість комп’ютерних ігор не дозволяє людині, що має залежність, перервати процес гри аби виконати якісь соціальні обов’язки в реальному житті. Ігрова залежність — це не прив’язаність до якоїсь однієї гри, радше, це психологічна «ланцюгова реакція». Пройшовши одну гру в якомусь жанрі, який найбільше сподобався, людина шукає інші ігри такого ж плану — ідентичної стилістики і відчуває напругу».

До речі, розробники ігор вводять у свої програми додаткові підривні, так звані «секретки», і їх пошук вимагає чимало часу. Таким чином людіні важко «відірватися» від гри, тож вона не попрощається з нею, доки не знайде всі секретні рівні, кімнати, не збере бонуси. Ще один зі способів підсадити на «комп’ютерну голку» — на-

Віртуальний світ і залежність від нього: як не програти проблему?
Фото з сайта kurs.com.ua.

дання в комплекті з грою пакета програм для створення власних сценаріїв рівнів гри, персонажів, заміни голосових і звукових ефектів. Комп’ютерні симулляції — кіберпротез супільнства, кажуть психологи. Що динамічніше розвивається ігрова індустрія, то більше підлітків стають залежними від комп’ютерних ігор і віртуального світу. І цей «паралельний світ» цікавіший для них, ніж реальне життя.

Просто відключити інтернет — не допоможе

Що приваблює людину в гри? Наявність власного світу, до якого немає доступу ні кому іншому. Відсутність відповідальності. А також реалістичність процесів і повне абстрагування від довколишнього світу, можливість виправляти помилки — шляхом багатьох спроб. А це людина має змогу самостійно приймати будь-які (в рамках гри) рішення, незалежно від того, які наслідки вони матимуть.

— Комп’ютерна залежність іноді може виникати як наслідок інших недуг — депресії, шизофренії. До речі, формується вона

набагато швидше, ніж будь-яка інша традиційна залежність: куріння, алкоголь, гра на гропі, наркотики, — вважає пан Колодчук. — Достатньо пів року або рік, аби комп’ютерна манія повністю оволоділа людиною.

До кого звернутися в разі проблеми? Помічно може стати консультація лікаря-психотерапевта, психологічна корекція, спрямована на зміцнення адаптаційних можливостей людини. Не можна легковажити проблемою, покладаючись на стереотип, що віртуальний світ — «то несерйозно».

Що робити батькам, близьким дитини, підлітка, які мають таку проблему? У жодному разі не карати, не відключати інтернет, не позбавляти інших задоволень. Бо такі спроби, на думку психологів, не просто марні, а й можуть заподіяти, оскільки підлітки до втечі з дому. Батьки повинні підтримати дитину в складних життєвих обставинах, навчити вміння регулювати власні емоції, долати кризові ситуації, будувати стосунки з ровесниками, керувати власним часом. ■

Леся ХОРЛЬСЬКА

■ Є ПРОБЛЕМА

Серце в лещатах

Ризик стенокардії зростає з віком і може бути першим сигналом про наближення інфаркту

сповільненої дії, які впевнено стискають серце в лещатах ішемічної недуги. Небезпека розвитку стенокардії зростає з віком, тому регулярні профілактичні огляди в кардіолога не завадять, навіть якщо здається, що ви «абсолютно здорові». Статистично «грудна жаба» більше полює на чоловіків — жінки рідше потрапляють у сіті недуги.

«Грудна жаба» — це не жарт

Стенокардія, наголошує лікар, не безпечна тим, що відкриває прямий шлях до інфаркту. Саме «грудна жаба» найчастіше є першим тривожним дзвіночком про те, що є ризик інфаркту. Змінуйте спосіб життя, доки шкідливі звички не змінили вашого життя.

— Найчастіше стенокардія пов’язана з рухом і фізичними навантаженнями, — зауважує Олександр Марченко. — Скажімо, коли ви піднімаетесь схода-

Раптовий біль у серці, який виникає при фізичному навантаженні, сигналізує про небезпеку.
Фото з сайта health.24tv.ua

ми, несете якийсь вантаж. Вона може також попереджувати про передінфарктний стан. У такому разі необхідна негайна госпіталізація, адже якщо хворому вчасно не надати необхідної медикаментозної підтримки, все може завершитися інфарктом.

Напад стенокардії проявляє себе пекучими, колючими болями в серці. Таке враження, що в грудях тисне лещатами. Біль може віddавати в ліве плече, лопат-

■ ДО РЕЧІ

Профілактика ішемічної хвороби серця — усунення факторів ризику. Якщо маєте справу з гіподинамією — більше рухайтесь, якщо потерпаете від шкідливих звичок — намагайтесь від них відмовитися. Регулярно перевіряйте рівень холестерину — в разі необхідності регулюйте вміст ліпідів у крові з допомогою спеціальних препаратів, які порекомендує лікар.

Біль, який виникає під час фізичного навантаження чи руху, змушує зупинитися. Може тривати 3-5 хвилин і стихає, коли людина не рухається. Якщо ж «лещата» не відпускають 15-20 хвилин, це свідчить про імовірну загрозу інфаркту. Він може статися і тоді, коли попри різкий біль у серці людина не зупиниться і рухається далі.

Що робити при раптових нападах «грудної жаби»? Щойно відчули різкий біль — покладіть під язик таблетку нітрогліцерину. Ці ліки розширяють вінцеві судини, відтак до серця надходить більше крові та кисню, біль мінає. Якщо цей біль виникає не вперше — обговоріть із лікарем дозу ліків, необхідніх у вашому випадку. Залежно від класу стенокардії лікар призначить терапію. Вона може включати препарати, що розріджують кров, знижують рівень холестерину, усувають напади стенокардії. Якщо медикаментозне лікування не допомагає, лікар може порадити хірургічний метод вирішення проблеми. ■

Костянтин РОДИК

Голова Центру досліджень політичних цінностей Олесь Доній зібрав під одну обкладинку три десятки авторських концепцій проблеми, що винесена в заголовок книжки: «Трансформація української національної ідеї» (К.: Наш формат). Тут є все: від академічних розвідок до вибагливої культурології. Є навіть футурологія. «А також і відверто емоційна публістика без жодної претензії на об'єктивність». А «деякі тези, — зізнається упорядник, — викликають внутрішній спротив аж до тотального несприйняття».

Словом — поживно. Часом навіть весело. Но у передмові підкреслено: «Статті подано в авторській редакції, без жодного, навіть мінімального втручання». Ходить, начебто, про заперечення цензури, а насправді — про нехтування текстовою гігієною. І тоді — за відсутності редакторської косметики — добре видно, що деякі автори цілком могли би також підписуватися: «професор». І це стосується не лише орфографії. Але нехай — тут того не більше за екзотичну спецію.

«Трансформація...» — не так книжка, як осяжний реліз. О. Доній називає власний текст у цій збірці конспектом своєї майбутньої книжки. Схоже, з інших матеріалів невдовзі також проростуть окремі видання. Функція релізу — активізувати зацікавлення. «Трансформація...» добре справилася із завданням: дві тисячі примірників першого накладу розійшлися під час одніменних конференцій по всій країні. І чеснота її в якості детонатора — незаперечна.

Головна принада — провокативна дискусійність. Тексти викрещують низку запитань, починаючи від статті самого пана Донія. Він пише: «В українському суспільстві міцно вкорінилися кілька штампів, якими намагаються пояснити всі українські негаразди. Перший — «300 років у Російській імперії», другий — 70 років у СРСР». Даремно він так, про «штампи». Це ж чиста арифметика: що довше ти не лікуєшся, то важче позбутися задавненої хвороби. 300 плюс 70 — це не «якісь» 35 в Угорщині або Чехії. І що прикметно: саме й лише в цих двох країнах спостерігаємо рецидиви реваншу проросійської політики — у країнах, якими реально пройшлися московські танки.

Параడокс? Аж ніяк. Мілан Кундерра пояснив цей феномен якраз по придушенні «Празької весни» 1968-го: «Страх зникнення, поширеній по всій зоні російського впливу» (цитата з есею О. Забужко «Код Гурніка»). Страх, помножений на століття, інфікує гени, ментальність. У масовій свідомості на місці мрії/ідеї — саме виживання. А Москва завжди гарантує виживання — в обмін на безумовне рабство. Пропозиція, від якої важко відмовитися: хто не з нами — тому гаплик.

«Відставання України від країн Центральної Європи, які приблизно в один час звільнiliся від тоталітарної системи псевдосоціалізму та контролю з боку СРСР, непокoйтъ багатьох європейських аналітиків», — пише О. Доній. Вони не просто звільнiliся, вони втекли від гарантованого, неоднораз закарбованого в історії гаплику, — під парасольку НАТО. Дуже корить подивитися на тих «європейських аналітиків», котрі не розуміють, що важить не час звільнення, а тривалість підлегlosti. Вони можуть числитися будь-ким, але не аналітиками. Як тут не згадати Оксану Забужко, котра вказує усім таким на справжнє джерело інформації-аналітика: архіви КГБ, котрі «дають змогу бачити логіку сучасної історії куди ліпше, ніж із подач Жижека, Фукуями чи ще яких-небудь добродушних гурту окцидентальної коротко-зорості» («І знов я влізаю в танк...»).

Та й навіщо, зрештою, ходити до

■ СОФІЯ

Громадяни-школярі

У пошуках дрес-коду

Угорщина з Чехією — у нас, в самих українських межах, те саме «відставання» на так званому «Донбасі», де советську владу штучно пролонговано від початку 1990-х. Зі всіма її страхами та мрією/ідеєю виживання у рабстві.

Пан Доній наголошує: «Нація зупинилаСЯ», — зверніть увагу на присвійну флексію: що значить оте «ся»? Заснула, чи як? Та певно, але не з доброї волі — приспали комуністичним «опіумом для народу». А тим часом, під «старі пісні про головне», системно мародерствували. Вкрадено і ум, і честь, і совість — принаймні багатенько вкрадено. Стovідсотково спрavdila Shvchenko візія: «Присплять лукаві i в огні її окачену збудять».

Попри сумнівне «проштамповування» причин, натхненник «Трансформації...» виходить на апріорні істини: «В основі успіху чи неуспіху нації лежать ідеї. Інституції та технології є похідними від ідеї. Геніальність соціолога Макса Вебера (1864–1920) полягала в тому, що він докладно описав це й пояснив ще в 1905 р.». ОК, але ж далі були більш промовисті приклади: Ленін — Сталін, Гітлер; Черчилль, зрештою. Аж до сьогодні, як там у Дмитра Корчинського: «Буши — людина недалека, однак, не позбавлена своєрідної селянської кмітливості. Він не займається економікою. На те є бухгалтери. Він передається колективним підсвідомим. Він думає не про те, як підняти індекс Доу-Джонса, а про те, як підняти віру. Тому він i вийшов з договору по ПРО... Американці мають відчути, що вони, як i раніше, не залежать від світу. А світ від них залежить. Бажаючи витягти економіку, Буши не збиратися вкладати в неї гроши. Натомість багато мільярдів він вкладе у протиракетну оборону. Себто у віру» («Сяючий шлях»). І тут знову чуємо сумне зітхання пані Забужко: «Політиків масштабу Шептицького, Коновалця i Шухевича більше в нас ніколи не з'являлося», а незалежно Україною повсякчас правлять «комсомольці-хунвейбіни із заблокованою родинною пам'яттю» («Планета Полін»).

Книжка «Трансформація української національної ідеї» конче потрібна бодай на те, аби розібратися у причинах масово атрофованої здатності мріяти. А далі вже — власне мріяти. Ще ж не забути: мріяти у масштабах цілої нації бажано коротко, сильно і страшно. Укладач видання, до речі, не забуває: «Усі тези мають бути прості й зрозумілі на рівні школяра середніх класів» (це, між іншим, що й експертна оцінка нинішнього громадянського тезаурусу).

I про що ж можуть мріяти «школярі середніх класів»? На цей вік — між підлітковим непослушом та юнацьким ніглізмом — найліпше лягають міфи про козаччину та батька Махна. Політтехнолог-іміджмейкер Олександр Коchetkov вірить, що саме в цій частині глобуса і саме Україна «поступово зробить зайвими наявні сьогодні державні інституції» (авжеж, авжеж — награє на роялі в кущах Володимир Єшкілев — «в нашій провінційній консерві»).

Зрештою, хороша ідея, марксистсько-ленінська, перевірена досвідом. Колега Сергій Гайдай мислить в унісон: «Українську національну ідею можна перетворити в ідею побудови «держави без держави». І навіть моделює функції такого утворення: «Світ може наймати нашу безпекову корпорацію, купуючи її послуги з вирішення проблем у своїх регіонах. Так само як американсь-

кі приватні військові корпорації вирішили проблему сомалійських піратів». Ну справді — винаймали ж запорожців для вирішення османських, польських, московських, французьких проблем, а «безпекову корпорацію» Нестора Івановича — аби «порешати вопросы» більшевиків у Криму. Тим часом дует знову підхоплює пан Кочетков, повищуючи український статус до рівня «квазіцівізації Фронтиру» і закликає: «Використання того, що нас влаштовує з обох боків, та збереження функції транзиту мають бути відрефлексовані у нашій національній ідеї». Так-так: міжкрапельна багатовекторність новітніх українських президентів — саме звідти, з Запорожжя. І — вона ще не вмерла.

Та перемістимося у тверезу локацію. Історик Павло Гай-Нижник виписує покрокову рекомендацію: «Потрібно сформувати i законодавчо закріпити Доктрину етнонаціональної політики України... що скріпляє населення країни потужними символічними та емоційними з'язками». Так, ходить про аналог російських «скреп», але то лише доводить, що цю сходинку ніяк перескочити — ніде, ані будь-кому. Й не факт, що головною українською «скрепою» мусить бути Січ. Навпаки, історик наполягає на «протидії згубній схильності до визволення людини від інституціонального обґрунтованого порядку, принадлежності до суспільно-національних рис та державного авторитету» (наскільки запорожці адекватні українським «суспільно-національним рисам» — то ще велике питання).

Теоретик П. Гай-Нижник вважає за необхідне «вакцинувати націю від руйнівних глобалістичних вірусів (мультікультуралізм, національний ніглізм, космополітизм тощо)». А практик Олександр Щерба, посол в Австрії, вакцинуватися не хоче, навпаки навіть. Бо міркує собі, що «націоналізм — це егоїзм i небажання ділитися своєю Вітчизною з тими, хто на тебе не схожий, але теж до неї належить». Звісно, нікому не заборонено вправлятися в облудній софістиці — але ж не на державній службі?! Більш за те: пан посол відверто прикликає цензуру: «Нам треба зрозуміти: європейська інтеграція — це... її інтеграція в... певне мислення... У європейському мисленні є добро, зло й абсолютне зло... це нацизм/фашизм/неонацизм... Себто речення, які починаються словами «Ще треба подивитися, хто був гірший — Гітлер чи...»... — це моветон, дикість». Дикість — це вважати холеру абсолютним інфекцій-

ним злом, а чуму принципово не помічати.

Але то вже всуціль Забужчина тема. Починаючи від «образі Сартра на Хрушчова за викриття Сталіна... не кажучи вже про стару чекістську агенцію, про всіх тих Арагонів-Елюарів» — до російських збочень сучасних європейських політиків: «Мені лише цікаво, як би пан Шрьодер поставився до того, щоб, ідучи за прикладом свого офіційно проголошеного «друга», запровадити у себе в німецькому календарі День гестапівця» («Let my people go: 15 текстів про українську революцію»).

Та пан посол — не сам-один такий tollerаст, ось і пан Гайдай рече: «Боротьба за історичну справедливість втрачає свій сенс». Такий-от псевдоєвропейський тренд. Професор соціології та політолог Леонід Чупрій кваліфікує це за «агресивну толерантність»: «Нібито можеш вільно проявляти свої погляди, але якщо вони заперечують цінності іншої людини, то вже не можеш». На щастя, не всі присідають.

Ось зверніть увагу на сценарій П. Гай-Нижника: «За прогнозами експертів, українська земля здатна нагодувати 300 млн осіб... Чи стане привабливою для майбутнього нашестя мігрантів Україна? Безсумнівно!.. Необхідно розпочати зусилля iз підготовки до локалізації основних галузей економіки i сільського господарства (усе слід намагатися виробляти тут)... Українська держава має зажорсточити міграційне законодавство (квоту щодо іноземців слід довести до мінімуму i лише для осіб, що займаються науковою діяльністю)... Нелегальні мігранти, затримані в Україні, мають залипатися до приватної праці, аби таким чином самим заробити кошти на своє переправлення до Батьківщини». Так, тут не без максималізму. Але як писав Валерій Шевчук (чи то цитував когось із барокових любомудрів): «Бери вершину — мати не середину».

«Що ж до Російської Федерації... Carthago delenda est», — ставить хірургічний діагноз історик. Про те саме — і письменниця: «Хоч би скільки Україна «прощається з імперією» по-доброму, імперія попрощається з Україною зможе тільки в разі своєї цілковитої й безумовної капітуляції» (О. Забужко). Натомість політолог Володимир Фесенко пропонує «гнучку політику» щодо агресора-рецидивіста: «Краще підтримувати i розвивати стосунки з демократичною частиною російського суспільства» («Какіс ребята, кто іх відел?» — казав іще Михайло Жванецький). А щодо національної ідеї, пан Фесенко щиро співчуває «тим, хто бавиться в цю інтелектуальну гру». Бо це «відволікає від реальних дій». Жорстко, по-«професорському».

Те, що в рецензований книжці чимало такого інтелектуального спаму — не вада, а сила. Зрештою, головний принцип справжньої журналістики — подавати щонайменше два різні погляди. Добре видання. А ще добре буде, коли у продовженні побачимо пряму дискусію раніше оприлюднених тез. Не даремно ж директор Інституту філософії Анатолій Єрмоленко сповістив нам про «парадигмальний поворот у філософії... який характеризується переходом від філософії свідомості до філософії комунікації».

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

Наталія ОСИПЧУК

Хрестоматійне ім'я письменниці Ольги Кобилянської, авторки повістей «Людина», «Ніоба», «Царівна», передбачає, що про цю непересичну особистість ми знаємо майже все. Проте творчий шлях незабутньої зірки Буковини був доволі тернистий, а чимало творів потребують нового прочитання і переосмислення. Літературні праці Ольги Кобилянської витримали випробування часом і є актуальними в наш час.

Проти течії

Народилася Ольга Кобилянська 27 листопада 1863 року в містечку Гура-Гумора на Буковині в родині незаможного урядника. Її мати — Марія Вернер, яка походила з німецьких переселенців, вийшла заміж за галичанина Юліана Кобилянського, якого поважала і любила все життя. Згодом Леся Українка назаве маму Ольгу Кобилянської «святою Анною», шануючи її відданість родині. В інтелігентній родині виховувалося семеро дітей, Ольга була четвертою. З раннього дитинства Ольга зростала вдумливою, серйозною дитиною. Згодом, коли батько одержав посаду секретаря суду і родина переїхала до гірського містечка Кімпунг, майбутня письменниця настільки була вражена красою гір, що не в силах була приховувати своє захоплення. «Воліла бути самотньою, аніж у товаристві, — довіряла свої думки щоденнику, — робила двогодинні проходи серед природи, де набирала сили і розкошувала серед гір між широкораменними соснами».

А у новелі «Некультурна» письменниця виявить свій блискучий талант письменника: «Здавалося, що Рунг і Магура розділені навіки. В долині, що їх розлучала, лежало множество горстого каміння... а сам потік обприскував їх холодними своїми перлами... Густий старий ліс розкинувся тут, а Рунг і Магура, поборені красою своєю взаємно, схилилися і потонули в його темну глибину... Там був їх рай...» Юна, поривчаста Ольга Кобилянська прагнула знайти однодумців, шукала друзів, з якими би могла почуватися на рівних. І вкотре розчаровувалася, не знайдячи рідної душі, з якою могла бути відвертою.

«Я не маю буквальної жодної душі, яка б мене хотіла розуміти, я страшенно самотня зі своєю любов'ю, своїм болем, своїми думками й ідеями, зі своєю фантазією... Мене ніхто не знає... Мій світ — це столик з книжками, я ти годі!». Юній Ользі довелося з ранніх літ плисти проти течії, захищаючи своє право на здобуття освіти. І хоча батькові бракувало грошей на навчання, Ольга продовжila здобувати знання самостійно, ставши, зрештою, однією з найосвіченіших жінок свого часу.

Відомо, що перше оповідання Кобилянської «Гортензія, або Нарис з життя однієї дівчини» було написано німецькою мовою. Проте згодом, після знайомства з жінками-емансипантками Софією Окунєвською та Наталією Кобринською, Ольга почала вивчати українську мову, хоча спочатку це давалося їй нелегко. У 1888 році Ольга Кобилянська почала писати німецькою мовою повість «Лорелай», яка в 1896 році була опублікована українською мовою під назвою «Царівна». Саме завдяки цій повісті з нею як письменницею познайомилася Леся Українка, яка прочитала рукопис і відтоді ретельно стежила за творчістю своєї посестри. Оби-

■ ПОСТАТЬ

Початки фемінізму й апостольство

**Ольга Кобилянська: нещасливе кохання,
замовчувані твори і служіння Україні**

дві жінки, які випереджали свій час, листувалися, а у 1901 році Леся Українка гостювала у своєї товаришки на зеленій Буковині.

У 1891 році Кобилянська разом із родиною переїжджає до Чернівців — міста, в якому її судилося прожити до кінця життя. Чернівецький період — один із найпродуктивніших у житті письменниці. Надзвичайно великий вплив на Кобилянську мала перша українська жінка-лікар в Австро-Угорщині Софія Окунєвська, яка стала героїною твору «Доля чи воля». Саме Софія, як згадувала Кобилянська, порадила їй, інше 18-річні:

«Сподіваюся, що ви не скочите завжди писати по-німецьки.

Ви ж українка і повинні писати по-українськи. Не говоріть, що мови не знаєте, ви розмовляєте добре, а читаючи більше книжок, краще навчитесь мови...»

«Я плакала поезіями в прозі»

Тема інтелігенції проходить через усю творчість Ольги Кобилянської — від її ранніх оповідань та повістей до роману «Апостол черні». Твори Ольги Кобилянської справедливо називають «інтелігентською літературою».

Повісті та оповідання письменниці читаються не просто на одному подиху.

Вони глибоко психологічні, торкаються найпотаємніших струн людської душі. З усього добробку

вальсу — сумної мелодії, яка зневільнує.

Ольга Кобилянська майстерно зобразила новий тип жінок, для яких гідність і незалежність є невід'ємною частиною життя. «Я плакала поезіями в прозі» — писала Ольга Кобилянська і відзначалася, що образ Софії Дорошенко є автобіографічним. У листі до Осипа Маковея 17 лютого 1898 року вона писала: «Прочитайте Valsemelancolique і дізнаєтесь історію моого життя». Софія Дорошенко переживає нещасливе кохання. Подібну особисту драму пережила письменниця Ольга Кобилянська.

«Я знаю — любов до Маковея поставить мені корону на голову, а не мої літературі твори», — зізнавалася письменниця у щоденнику. Вона хотіла так небагато — знайти сімейне щастя, проте залишилася самотньою до кінця життя. «Я Вас стільки років так страшно любила, я носила для Вас рай у душі — як сонце. Я хотіла такий рай Вам уладнати», — писала Ольга Кобилянська в листі до Маковея. Вона любила його так, як жила, — на межі неможливого, з усією пристрастю своєї душі.

Коли Осип Маковей прийняв пропозицію Івана Франка працювати в «Літературно-науковому віснику» і переїхав до Львова, Кобилянській здалося, що він за-

«Немає й самої назви «Україна», а є Австрія, Росія, які подерли на шматки ту Україну, як стару онучу. А ми маємо просити чужинця, що заліз до нашої хати, аби дозволив нам пересунутися з одного кутка в другий».

письменниці найвищий ступінь автобіографічності мають музичні новели *Impromtuphantasie* та *Valsemelancolique*.

Ці блискучі твори в усіх деталях передають емоційний стан письменниці. Саме музика, за словами Івана Франка, допомагає досягти найвищої майстерності, де «свідоме граничить з несвідомим». У центрі новели — доля творчо обдарованих особистостей Марти, Ганни та Софії. Вони створили свій естетично довершений світ, відокремлений від навколоїншого оточення. Прототипом Ганнусі стала близька подруга Ольги Кобилянської, художниця Августа Кохановська.

Та найбільш близький та дорогий серцю письменниці був образ Софії Дорошенко, яка була уособленням музики. Дівчина прагнула досягнути гармонії з музикою, та життєві обставини виявилися сильнішими. Однічна тема — здірство у мистецькому середовищі — близько розкрита в новелі. Ганнуся, яка повідомила подругу про розірвану струну в музичному інструменті, фактично стала винуватицею смерті Софії. Заголовок новели відображає поетичну натуру Софії. Через увесь твір проходить мотив меланхолійного

брав із собою «світло її життя». Та раптом письменник повертається до Чернівців, і душа Ольги Кобилянської відроджується до нового. «Ні, це не була звичайна історія, це була історія незвичайної любові», — писала Ольга Кобилянська в автобіографічній повісті «Доля». І тоді письменниця наважується на неможливе: пропонує Маковею руку і серце. Вона була впевнена, що Осип зрозуміє її і пристане на її пропозицію. Та письменник не зрозумів поривів її душі, написавши в листі: «Є на світі жінки, которых справді недооцінили чи не зуміли оцінити чоловіки...»

**«Я лиш одне мала в душі —
Україну...»**

Не дивно, що? зазнавши фіаско в особистому житті, Ольга Кобилянська прагнула знайти ідеал чоловіка в літературі. І не лише в літературі, а й у громадському житті. У цьому контексті знаковою є творчість письменниці з романом «Апостол черні» — вишуканий зразок інтелектуальної прози. У радянські часи роман не лише не видається, про нього ніде не було згадки.

Написаний протягом 1921-1926 років. Про роман тривалий

Ольга Кобилянська.
Фото з сайта zbruc.eu.

час не було розголосу. Коли ж він усе-таки з'явився окремою книгою у львівському видавництві «Діло» у 1936 році (при активному сприянні та допомозі вченого-мовознавця Василя Сімовича та його дружини Ісидори), письменниця була засмучена побаченою картинною. Текст був значно скрочений без відома авторки. Це й не дивно, адже порущені у романі теми — нація, державність, боротьба за незалежність України — сприймалися неоднозначно. Письменниця намагається дати відповідь на основне питання: у чому місія апостольства та як слуги народові не лише словом, а й боронити його мечем. Роман надзвичайно актуальний і потребує сучасного осмислення, адже боротьба за державність неможлива без утвердження військової могутності.

Для нації це вкрай важливо — адже без сильної армії немає держави. Для Ольги Кобилянської утвердження незалежності України — не порожні слова. На цьому наголошувала Ольга Кобилянська в автобіографічному нарисі у 1927 році: «Пишучи про що-небудь, я лише одно мала в душі — Україну, ту Велику, пишну, пригноблену Україну, її одну і нічого більше».

Для письменниці важливим було знайти відповідь на питання: коли ж українці стануть вільним народом? І чому боротьба за незалежність держави є такою тривалою? У романі основна увага приділена Юліаніві Цезаревичу, нащадку давнього українського роду. На думку письменниці, українці мають розвивати свої найкращі національні риси, на томіст позуватися найгірших. Найгірші — це нездатність долати труднощі, слабка воля.

В образі Юліана Ольга Кобилянська втілила ідеал українського чоловіка, котрий «був би згоден орудувати більше мечем, ніж плу-

гом», «мати традиції серця геройчні». Для того, щоб мати державу, потрібна сумлінна праця патріотичних та свідомих українців. Письменниця вірить у майбутнє України, а слова головного героя Юліана Цезаревича звучать пророче: «А Україна? Вона є. І як ми самі її не запропастимо, то сповниться слова старого Гердера, що пророчив нам долю Греції, завдяки гарному підсонню, веселій вдачі та родючій землі».

«Хтось має іскру в душі...»

Реалістичні й романтичні тенденції творчості Кобилянської своєрідно поєдналися в одному з найкращих її творів — «В неділю рано зілля копала». Протягом 1920-1930-х років, коли Буковина перебувала у складі Румунії, творчість письменниці була під постійною загрозою. Коли ж із 35-річчям літературної праці її віталі представники радянської влади, письменниця сказала: «Все добре, аби лише більшовики не прийшли!» За такі слова дивом вдалося уникнути переслідування. Ольга Кобилянська пішла з життя 21 березня 1942 року, поховали її у родинному склепі на Руському кладовищі в Чернівцях. Не стало аристократки духу Ольги Кобилянської, та залишилася її творчість, яка й сьогодні не втратила своєї актуальності.

Наскільки душа письменниці боліла за Україну, простежується в її листі до Івана Франка: «Немає й самої назви «Україна», а є Австрія, Росія, які подерли на шматки ту Україну, як стару онучу. А ми маємо просити чужинця, що заліз до нашої хати, аби дозволив нам пересунутися з одного кутка в другий». А духовна посестра письменниці, Леся Українка, писала: «Хтось має іскру в серці, огонь у душі, се, може, не дає щастя, але дає щось більше від щастя, щось таке, чому назви немає в людській мові».

ЧАС «Т»

Крила метелика
у гамівній сорочці

Простір приреченості й потреби любити у «Трамваї «Бажання» режисера Івана Уривського

Валентина САМЧЕНКО

«Вистава Уривського» — це паспорт для театралів, який заповнює зали і не змушує задумуватися, чи варто дивитися перші постановки, щоб не наткнутися десь на все ще незіграністю акторів чи нефілігранні сюжетні переходи. Уже перший допрем’єрний показ у Національному драматичному театрі імені Івана Франка «Трамвай «Бажання» за відомою п’есою Теннессі Вільямса (1911—1983) у постановці 30-річного режисера викликав навіть у суворих критиків і глядачів схвалальні відгуки. Офіційна прем’єра відбулася 3 листопада. На найближчі покажання квитки давно розкуплені.

Брати в роботу класику, вітчизняну чи світову, — завжди мінне поле. Во показана десятки, а інколи й сотні разів у театрі і кіно інтерпретована по-різному досконала основа — це постійна небезпека наразитися на копіювання типажів та емоцій або просто не вибратися зі старомодного сприйняття змальованих драматургами психологічних і соціальних звірів. Утім для Івана Уривського це улюблена творчість — по-особливо му подати багато разів іншими прочитані сюжети: ставив він «Украдене щастя» Івана Франка чи «Фрекен Юлію» Юхана Августа Стріндберга у київських «Золотих воротах», «Тіні забутих предків» за повістю Михайла Коцюбинського в Одеському академічному українському музично-драматичному театрі імені Василя Василька, Франкові «Перехресні стежки» у Львівському театрі імені Леся Курбаса чи «Лимерівну» Панаса Мирного на першій драматичній сцені — в Театрі імені Івана Франка у столиці.

Вистава «Трамвай «Бажання» (2020) Івана Уривського, який у перших числах листопада за результатами конкурсу поповнив штатний список режисерів-постановників Національного театру імені Івана Франка, — це концентрація долі і характерів чотирьох герой на малій, камерній, сцені. Спочатку глядач бачить подобу чи то трамвай, чи трейлер, який стоїть замість коліс на цеглинах: на вхідних невеликих дверях отвір-віконечко і ще менше — ліворуч; а праворуч — за розмірами, як у вагонах електричок і півзідвіддалекого курсування, яке відкривають нечасто... Цей простір приреченості стає спочатку несподіванкою для контрастно елегантної головної героїні в блій сукні Бланш, що приїздить до сестри Стеллі, яка живе з чоловіком. А насамкінець із задухою від нищості і навіть насилия молоді жінки, в якої не зникало бажання серед прагматичного і жорстокого світу вдягати «крила метелика», не впоралася. Вона залишилась житвою. Але обриси жертви на стіні, як під час слідчих експериментів, — це про загибел не лише тіла, а й внутрішнього «я». Во троє інших на сцені — кожен певною мірою — разом із невидимим, але здійм присутнім оточенням приклався до того, щоб забруднити наївні прагнення Бланш знайти підтримку, а може, навіть кохання. Натомість вона отримала гамівну сорочку.

Згадаймо, що Теннессі Вільямс написав п’есу про американське життя після Другої світової війни. Її від-

Бланш — Тетяна Міхіна і Мітч — Дмитро Чернов.

Стеллі Михайла Кукуюка — сіра буденність і жорстокість.

Бланш — Тетяна Шляхова.

Фото з сайту ft.org.ua.

значили престижною Пулітцерівською премією 1948 року. Загалом, психологічна драма за п’есою «Трамвай «Бажання» добре відома кіноілюстраторям. Уже 1951 року показали екранизацію, в якій головну героїнню Бланш Дюбуа зіграла знаменита після ролі Скарлетт О’Харі у «Віднесених вітром» Вів’єн Лі. Чоловіка сестри головної героїні — Стеллі Коувальського — зіграв не менш зірковий згодом Марлон Брандо. Картина мала 12 номінацій на «Оскар» і здобула з них чотири. Сюжет про колишню вчительку англійської мови зацікавив кінематографістів і в 1995-му зняли рімейк із Алеком Болдуіном та Джессікою Ленг, яку відзначили за цю роль «Золотим глобусом».

В обох найвідоміших екранизаціях Бланш і Стелла, навіть якщо їх розділяють 10 років життя порізно, лишаються близькими. У постановці Івана Уривського їхнє взаєморозуміння — в минулому. Спільне проживання зі Стеллі стало для Стеллі терміном, коли вона комфортно почувавшася у робі, подібній до чоловікові, і готова терпіти приниженні і навіть побиття, хтиво грайливо згодом очікуючи задоволення від близькості.

Осoblivий на київській сцені образ Мітча, який доглядає за хворою матір’ю, може читати сонети і теж мріяти про кохання. Проте плітки інших і небажання прийняти право жінки розпоряджатися собою роблять його могильщиком свого жащта. І це не може не зрикошетити на Бланш, в якої з-під ніг пливє остання надія мати поруч того, з ким можна подивитися на зорі.

Трейлер-трамвай на підпорах, що від початку навіює печаль, сценограф із режисером упродовж вистави за нетривалий час уміють переворити у 3D-простір, задюючи для візуалізації задумів навіть віконечка-щілині. І в тому мікрокопічному просвітку видно, як відчайдуш-

но Бланш намагається відмитися від грубого і безжаліального світу, який стає пасткою. Повітря на рівні емоцій додається навіть глядачам, коли відкривається найбільше вікно, бо всередині — існування господарів, яке не можна назвати сімейним щастям. А романтизм несміливих почуттів Бланш і Мітча піднімають до неба, коли ці двоє дивакуватих для інших людей опиняються на даху.

Сіра буденність і жорстокість у виставі — це Стеллі. Во такі не люблять, щоб поряд був більш колір. Во такі вдярять слабшу та навіть вагітну — і тим хизуються. І пlesкатимуть язиком про всі жіночі гріхи, доки не підгадають, як згалтувати: бо жертва надягала корону чи з кимось цілуvalася...

У виставі на київській сцені згадують про Нового Орлеан і Кодекс Наполеона, який діє в американському штаті Луїзіана. Утім постановка загалом космополітична, нагадує про жорстокий світ насилля та навішування ярликів і десь зовсім близько.

Художник-сценограф та художник по костюмах у виставі — Петро Богомазов, хореограф — Павло Ілюшкін, композитор — Олександр Кохановський. Переклад п’еси з англійської зроблений спеціально для театру Тетяною Некряч. Грають два квартети виконавців: Бланш — заслужені артистки Тетяна Міхіна і Тетяна Шляхова; Стелла — Віра Зіневіч, Світлана Косолапова; Стеллі — Михайло Кукуюк, заслужений артист Дмитро Рибалевський; Мітч — заслужені артисти Дмитро Чернов та Олександр Печериця. Режисер-постановник Іван Уривський акцентує, що немає першого і другого складу виконавців, є два творчо рівнозначні. Цей опис про найдовшеннішу гру Тетяни Міхіної та її безпосередніх партнерів у «Трамвай «Бажання». І лишається стремління побачити другу виконавську варіацію. Во вистава Уривського.

ІСТОРІЯ

Вбивчий
тоталітаризм
Гітлера і Сталіна

Французький і Польський інститути спільно представили документальне кіно

Валерія ЗАПОЛЬСЬКА

«Питання історичної пам’яті є предметом значної частини публічних дебатів по всій Європі. Зараз, коли наш континент переживає серйозну епідемічну та економічну кризи, нам як ніколи важливо об’єктивно й чесно дивитися на своє минуле», — зазначив посол Франції в Україні пан Етьєн де Понсен перед показом фільмів з першого меморіального циклу історії ХХ століття, презентованого Французьким інститутом в Україні у співпраці з Польським інститутом у Києві.

Два фільми Седріка Турба «Пакт Гітлера — Сталіна» і «Кати Сталіна, Катинь 1940», що мали відкрити меморіальний сезон, отримали шалений успіх після трансляції на франко-німецькому каналі ARTE на початку року. Режисер-документаліст, який спеціалізується на політичній історії ХХ століття, самостійно займається вивченням архівних даних для інтерпретації подій минулого.

Перша кінокартина, яку побачили українські глядачі в кінотеатрі «Жовтень», — «Пакт Гітлера — Сталіна». Зaproшені на обговорення історики Юрій Шаповалов та Валерій Васильєв зауважили, що назва договору про ненапад між гітлерівською Німеччиною та СРСР «Пакт Молотова — Ріббентропа» не є стовідсотково правильною. Документ, що носить імена міністра закордонних справ Німеччини Йоахіма фон Ріббентропа й голови Ради народних комісарів, народного комісара закордонних справ СРСР В’ячеслава Молотова, доцільніше називати іменами голів двох тоталітарних режимів, що панували у Європі, згідно зі стратегічними планами яких території мали бути поділеними.

Фільм побачив світ у 2018-му, а в 2019-му був відзначений на фестивалі FIPADOC у Біарріці (Франція). Роком потому нагороджений зіркою на фестивалі документальних фільмів «Скам» у Парижі. Стрічка розповідає про передумови й наслідки пакту, підписаного 23 серпня 1939 року, на тлі політичних передвоєнних перипетій між Францією, Англією, Польщею, сталінським СРСР та гітлерівською Німеччиною.

«Не можна сповна зрозуміти природу пакту Молотова — Ріббентропа без катинського розстрілу», — зауважив під час виступу посол Польщі в Україні Бартось Ціхоцький.

Кінострічка «Кати Сталіна, Катинь 1940», випущена цього року Седріком Турбом у співпраці зі сценаристкою Олівією Гомолінські, привідкриває завісу таємних діянь керівництва СРСР через показ людиноненависницької «еволюції» ЧК, який згодом отримав назву ГПУ, до НКВС та КДБ.

Окремою сюжетною лінією проходять особисті історії Саломона Словеса, медика-єврея, та офіцера з польського резерву, виведеної з країни під час так званого «візвольного» походу радянських військ 17 вересня 1939 року, Юзефа Чапського, котрий, крім того, був художником і письменником. Останній давав свідчення перед Палацом представників США. Дослідження на вимогу Геббельса, проведені з метою викриття Катинської справи, потягли за собою роки двосторонніх звинувачень Німеччини і СРСР. Справжніх винуватців трагедії замовчували аж до 1990-го з політичних причин, щоб не порушувати договір держав-союзниць. Значною мірою викривляли та праці Микити Петрова та Арсенія Рогінського.

Як зазначив доктор історичних наук, завідувач сектору історико-енциклопедичних досліджень Інституту історії України НАН України Валерій Васильєв, «завжди відбувається інструменталізація історії», що змушує викривлювати реальність так, як буде зручно для прийняття фактів загалом.

Представники Франції відзначили роботу України в сфері меморіалістики, зокрема заснування Українського інституту національної пам’яті та створення низки фільмів на історичну тематику, наприклад «Назви своє ім’я» (2006), «Круті 1918» (2019).

У травні 2021 року планується продовження меморіального циклу показом фільму П. Ротмана та Н. Верта «ГУЛАГ, радянська історія».

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Повторне закрілення

«Шахтар» уп'яте в чемпіонаті зіграв унічию й знову відстав від головного конкурента в «Золотій» гонці

Граючі в меншості, «Шахтар» не втримав перемогу в домашньому матчі проти «Олександрії».

Фото з сайта shakhtar.com

Григорій ХАТА

Після того, як коронавірус завадив національній збірній України зіграти її заключний поєдинок у груповому раунді Ліги націй, невдовзі вірус утрутівся вже в змагальний процес вітчизняної прем'єр-ліги. Велика кількість інфікованих «короною» в донецькому «Олімпіку», до числа котрих потрапили всі воротарі клубу, змусила УПЛ перенести на іншу дату гру «олімпійців» у 10-му турі ЧУ проти «Зорі».

Тим часом потроху затихає коронавірсна епідемія в динамівському клубі. Відбувшись обумовлений медичною процедурою карантин, до гри повернулася ціла низка основних виконавців біло-синьої команди. І нехай у заявці «Динамо» на гостьовий поєдинок проти «Інгулець» за браком дорослих кadrів фігурував 17-річний вихованець клубної «молодіжки» Антон Боль, «основа» столичної команди в матчі з новачком УПЛ, по суті, не мала слабких місць.

Вилученого в попередньому матчі з «Шахтарем» капітана «біло-синіх» Сергія Сидорчука, в якого, до всього, у збірній виявили коронавірус, у центрі поля результивно замінив Денис Гармаш. Саме точний удар не дуже служняного динамівського ветерана, котрому Мірча Луческу вочевидь повернув другу молодість, приніс столичному колективу важливу з турнірної точки зору перемогу.

Головний конкурент «Динамо» в чемпіонській гонці у ми-

нуому турі не зумів переграти «Олександрію», відтак перевага команди Луческу над «Шахтарем» збільшилася з мінімальної до триочкової. А очкових втрат у протистоянні з завжди упертою «Олександрією» «гірники» знали, перш за все, через раннє вилучення свого основного форварда Мораеса. Червону ж картку натурализованій бразильєць отримав після того, як головна суддя матчу Катерина Монзуль детальніше переглянула дії футболіста на моніторі системи ВАР.

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прим'єр-ліга. 10-й тур. «Рух» — «Маріуполь» — 0:0; «Інгулець» — «Динамо» — 0:2 (Гармаш, 15; Шапаренко, 80); «Шахтар» — «Олександрія» — 1:1 (Додо, 47 — Банада, 53; вилучення: Мораес, 31 («Ш»)), «Мінай» — «Дніпро-1» — 3:2 (Нурієв, 45 (пен.), 90; Пиняшко, 79 — Хобленко, 15 (пен.); Коркішко, 90+6 (пен.); вилучення: Хобленко, 68 («Д»)), «Десна» — «Львів» — 0:1 (Грисьо, 22); «Ворскла» — «Колос» — 3:0 (Склар, 31; Щербак, 59; Яворський, 65).

Матч «Олімпік» — «Зоря» — перенесений на іншу дату через коронавірус.

Турнірне становище: «Динамо» — 23, «Шахтар» — 20, «Ворскла» — 19, «Десна» — 16, «Колос» — 15, «Олександрія» — 14, «Олімпік» — 13 (9 матчів), «Маріуполь» — 13, «Зоря» — 11 (9), «Мінай» — 9 (9), «Дніпро-1» — 8, «Інгулець» — 7, «Львів» — 7 (9) «Рух» — 5.

Бомбардири: Кулач («Ворскла»), Захедітарб («Олімпік») — 5.

Відтак, провівши більшу частину поєдинку в меншості, підопічні Луїша Каштру вп'яте в чемпіонаті завершили поєдинок унічию. Цікаво, що кращий бомбардир минулого чемпіонату Мораес, на рахунку котрого було 20 точних ударів, у нинішньому турнірі забив лише два м'ячі. При цьому не набагато більше забитих голів у своєму активі має й лідер бомбардирських перегонів поточного ЧУ. Після десяти турів на рахунку ворсклянина Владислава Кулача п'ять результативних ударів. Водночас розгромити у матчі минулого туру «Колос» підопічні Юрія Максимова змогли й без Кулача. «Збити три голи за матч для нас — це рідкість. Утім суперник дозволяв грati, а через мороз стояти на полі було важко», — не без частки жарту зауважив очільник «Ворскли», котра й досі продовжує практично в одну ногу рухатися з флагманами вітчизняного футболу.

■ ФУТБОЛЬНА МОЗАЇКА

Олексій ПАВЛИШ

Англія

Спалах коронавірусу у складі української збірної завадив двом легіонерам в АПЛ — Андрію Ярмоленку та Олександру Зінченку — зіграти в минулому турі Прим'єр-ліги. Якщо екс-капітан «Динамо», за попередніми оцінками, зможе повернутися на поле лише після 5 грудня, то вихованець «Шахтаря» готовиться повернутися у загальну групу вже цього тижня.

Тим часом «Вест Хем» без Ярмоли мінімально здолав «Шеффілд Юнайтед», а «Ман.Сіті», який продовжив контракт із головним тренером Пепом Гвардійоло, поступився «Тоттенхему». «Шпори» лідирують у турнірній таблиці разом із «Ліверпулем».

Прим'єр-ліга. 9-й тур. «Ньюкасл» — «Челсі» — 0:2 (Фернандес, 10 (у своїх воротах); Т. Абрахам, 65), «Астон Вілла» — «Брайтон» — 1:2, «Тоттенхем» — «Манчестер Сіті» — 2:0 (Сон Хін Мін, 5; Ло Чельсо, 65), «Манчестер Юнайтед» — «Вест Бромвіч» — 1:0, «Фулхем» — «Евертон» — 2:3, «Шеффілд Юнайтед» — «Вест Хем» — 0:1, «Лідс» — «Арсенал» — 0:0, «Ліверпуль» — «Лестер» — 3:0 (Еванс, 21 (у своїх воротах); Жота, 41; Фірміно, 86).

Лідери: «Тоттенхем», «Ліверпуль» — 20, «Челсі», «Лестер» — 18, «Саутгемптон» (8 матчів), «Евертон» — 16.

Бомбардир: Калверт-Льюїн («Евертон») — 10. **Іспанія**

Головні претенденти на перемогу у Примері — мадридський «Реал» та «Барселона» — минулого тижня синхронно втратили очки. При цьому, якщо «вершкові» розписали мирово з «Вільяреалом», то каталонці мінімально поступились «Атлетіко» після результивної помилки свого голкіпера Марка-Андре тер Штегена.

Окрім поразки, «Барса» перед матчем із «Динамо» у ЛЧ також втратила через травми одразу двох ключових гравців — захисників Серхі Роберто та Жерара Піке. Піке, за пессимістичним прогнозом, може

пропустити до 8 місяців через ушкодження хрестоподібної зв'язки.

Ліга. 10-й тур. «Осасуна» — «Уеска» — 1:1, «Леванте» — «Ельче» — 1:1, «Вільяреал» — «Реал Мадрид» — 1:1 (Х. Морено, 76 (пен.)) — Маріано Діас, 2), «Севілья» — «Сельта» — 4:2 (Кунде, 6; Ен-Несірі, 45; Ескудеро, 86; Ель-Хаддаді, 87 — Аспас, 10; Ноліто, 36), «Атлетіко» — «Барселона» — 1:0 (Карраско, 45), «Ейбар» — «Хетафе» — 0:0, «Кадіс» — «Реал Сосьєдад» — 0:1 (Ісаак, 66), «Гранада» — «Вальядолід» — 1:3, «Алавес» — «Валенсія» — 2:2.

Лідери: «Реал Сосьєдад» — 23, «Атлетіко» (8 матчів) — 20, «Вільяреал» — 19, «Реал Мадрид» (9 матчів) — 17, «Кадіс», «Гранада» (9 матчів) — 14.

Бомбардир: Ойарсабаль («Реал Сосьєдад») — 6.

Італія

Позитивний тест на COVID не дозволив вийти на поле і хавбеку «Аталанти» Руслану Маліновському, який перебуває на самоізоляції. Без українця бергамаски не змогли обіграти новачка Серії А «Спеціо».

Тим часом продовжує свою безпрограшну серію у чемпіонаті «Мілан», який дотиснув «Наполі» завдяки «дублю» 39-річного форварда Златана Ібрахімовича.

Два м'ячі забив минулого тижня ще один зірковий ветеран — 35-річний португалець Кріштіану Роналду, а його «Ювентус» здолав «на клас» «Сассуоло». Натомість суперник «Шахтаря» по групі ЛЧ — «Інтер» — вдався неймовірний «кабmek» у поєдинку з «Торіно»: підопічні Конте відігрались після 0:2.

Серія А. 8-й тур. «Кротоне» — «Лацио» — 0:2, «Спеція» — «Аталанта» — 0:0, «Ювентус» — «Кальярі» — 2:0 (Рональду, 38, 43), «Фіorentina» — «Беневенто» — 0:1, «Верона» — «Сассуоло» — 0:2, «Інтер» — «Торіно» — 4:2 (А. Санчес, 64; Р. Лукаку, 67, 84 (пен.); Л. Мартінес, 90 — Дзадза, 45; Ансальді, 62 (пен.)), «Рома» — «Парма» — 3:0, «Сампдорія» — «Болонья» — 1:2, «Удінезе» — «Дженоа» — 1:0, «Наполі» — «Мілан» — 1:3 (Мертенс, 63 — Ібрахімович, 21, 55; Хеуге, 90+5).

Лідери: «Мілан» — 20, «Сассуоло» — 18, «Ліверпуль» — 16, «Бордо» — 0:1, «Монако» — «ПСЖ» — 3:2 (Фолланд, 52, 66; Фабрегас, 84 (пен.)) — Мбаппе, 26, 36 (пен.)), «Брест» — «Сент-Етьєн» — 4:1, «Нант» — «Мец» — 1:1, «Діжон» — «Ланс» — 0:1, «Монпельє» — «Страсбур» — 4:3, «Реймс» — «Нім» — 0:1, «Анже» — «Ліон» — 0:1 (Кадевере, 80), «Ліль» — «Лор'ян» — 4:0 (Язиджи, 31, 51; Луїс Араужо, 57; Девід, 90).

«Рома» — 17, «Ювентус» — 16, «Інтер», «Наполі» — 15.

Бомбардир: Ібрагімович («Мілан») — 10.

Німеччина

Перед прийомом «Шахтаря» у ЛЧ цієї середи «Боруссія» з Менхенгладбаха втратила перемогу в матчі з «Аугсбургом». Втратила очки і «Баварія»: мюнхенці несподівано не змогли обіграти «Вердер».

Натомість зірковим часом став минулій уїк-енд для норвезького форварда «Боруссії» з Дортмунда Ерліна Холанда. Спочатку 20-річний форвард отримав нагороду Golden Boy найкращого молодого гравця Європи, а потім відсвяткував це «покером» у ворота «Герти».

Перша Бундесліга. 8-й тур. «Армінія» — «Байєр» — 1:2, «Баварія» — «Вердер» — 1:1 (К. Ко-ман, 62 — Еггештайн, 45), «Боруссія» (М) — «Аугсбург» — 1:1 (Нойхаус, 5 — Каліджіурі, 88), «Хоф-фенхайм» — «Штутгарт» — 3:3, «Айнтрахт Франкфурт» — «РБ Лейпциг» — 1:1 (Баррок, 44 — Ю. Поульсен, 57), «Герта» — «Боруссія» (Д) — 2:5 (Кунья, 34, 78 (пен.)) — Холанд, 47, 50, 63, 80; Геррейру, 70), «Фрайбург» — «Майнц» — 1:3, «Кельн» — «Уніон» — 1:2, «Шальке» — «Вольфсбург» — 0:2.

Лідери: «Баварія» — 19, «Боруссія» (Д), «Байєр» — 18, «РБ Лейпциг» — 17, «Уніон» — 15, «Вольфсбург» — 14.

Бомбардир: Р. Левандовський («Баварія») — 11.

Франція

Після нездивично переконливого першого тайму у дербі з «Монако» «ПСЖ» примудрився втратити перевагу у два м'ячі: «монегаски» за тайм перевернули гру з ніг на голову.

Тим часом основні суперники парижан по чемпіонату — «Ліон» та «Ліль» — перемогли та увірвались до топ-3.

Ліга 1. 11-й тур. «Ренн» — «Бордо» — 0:1, «Монако» — «ПСЖ» — 3:2 (Фолланд, 52, 66; Фабрегас, 84 (пен.)) — Мбаппе, 26, 36 (пен.)), «Брест» — «Сент-Етьєн» — 4:1, «Нант» — «Мец» — 1:1, «Діжон» — «Ланс» — 0:1, «Монпельє» — «Страсбур» — 4:3, «Реймс» — «Нім» — 0:1, «Анже» — «Ліон» — 0:1 (Кадевере, 80), «Ліль» — «Лор'ян» — 4:0 (Язиджи, 31, 51; Луїс Араужо, 57; Девід, 90).

Підсумкове турнірне становище: «Ліон» — 12, Нідерланди — 11, Польща — 7, Боснія — 2.

Група А2. Англія — Ісландія — 4:0 (Райс, 20; Маунт, 25; Форден, 80, 84), **Бельгія — Данія — 4:2** (Тілеманс, 3; Р. Лукаку, 56, 69; Де Брюйне, 88 — Вінд, 17; Курту, 86 (у своїх воротах)).

Підсумкове турнірне становище: Італія — 12, Нідерланди — 11, Польща — 7, Боснія — 2.

Група А3. Хорватія — Португалія — 2:3, Франція — Швеція — 4:2.

Підмускове становище: Франція — 16, Португалія — 13, Хорватія, Швеція — 3.

Гру

СПОРТ

Айнарс Багатскіс
латвійський наставник національної
збірної України з баскетболу

УКРАЇНА МОЛОДА | 15
ВІТОРОК, 24 ЛИСТОПАДА 2020

«Дуже важливо, щоб усі гравці підійшли до матчів у більш-менш однакових фізичних кондиціях. Тому, особливо не тиснучи, потрібно знайти для команди загальний підхід: стабілізувати та конкретизувати нашу гру в захисті та нападі».

Григорій ХАТА

Не наважившись на повноваження в нинішньому коронавірусному році офіційних змагань, Міжнародна федерація плавання водночас дала добро на проведення виставкового клубного турніру престижної серії International Swimming League.

Для участі у складі команд з Італії, Франції, Канади та Угорщини, заявилися одразу чотверо українців — Михайло Романчук, Сергій Шевцов, Андрій Говоров та Дарина Зевіна.

За відсутності конкурентів на внутрішній арені на змаганнях ISL, які, до слова, складалися з восьми кваліфікаційних етапів та фінальної частини, лідери українського плавання отримали хорошу можливість для спарингу.

Навряд чи на цих, за великим рахунком, тестових змаганнях наставники наших зірок очікували від своїх підопічних серйозних результатів.

Однак одному з представників України в ISL все ж вдалося показати потужну швидкість. Михайло Романчук уже давно стоїть в одному ряду з найсильнішими вільниками, котрі спеціалізуються на довгих дистанціях. Обидва свої планетарні «срібла» уродженець Рівногородобувна 1,5-кілометровій дистанції. Щоправда, на етапах International

■ ПЛАВАННЯ

Стандарти рекордсмена

Майстер плавання вільним стилем із Рівного оновив рекорд Європи на 800-метрівці

Михайло Романчук одразу на 3,5 секунди оновив рекорд Європи на 800-метрівці вільним стилем.
Фото з сайту dn.kiev.ua.

Swimming League, котрі проходили в Будапешті, Михайло запам'ятався персональними рекордами на значно коротших відтинках.

Так, на 400-метрівці він двічі оновив рекорд України. Натомість під кінець змагального марафону, котрий тридав близько місяця, на дистанції 800 м Романчук встановив новий рекорд Європи — 7:25,73. Попереднє досягнення, котре належало знаному французу Янніку Аньє-

танції 800 м Романчук встановив новий рекорд Європи — 7:25,73. Попереднє досягнення, котре належало знаному французу Янніку Аньє-

лю, українець оновив на 3,5 секунди.

«На першому старті я взагалі не зміг знати, що і як робити. Враження таке, наче вперше на міжнародні змагання приїхав. Тому перша команда зустріч виявилася дуже складною. На другому етапі вже було простіше: розумів, що потрібно робити, але фізично було важкувато. Наступна зустріч теж не була фізично легкою, але я вже точно розумів, що потрібно робити», — розповів Романчук про свій шлях до рекорду на 400-метрівці.

Утім, як виявилось, успіх на 400 м — то був лише розігрів перед значно серйознішим здобутком. Оновивши рекорд Європи на 800 м — 7:25,73, вихованець Петра Нагорного одним махом у рейтингу десяти кращих результатів світу піднявся на другу позицію. І тепер попереду в Романчука лише світова вершина, на котрій з часом 7:23,42 перебуває австралієць Грант Хакетт. ■

■ БАСКЕТБОЛ

Психологічна стандартизація

Перед матчами баскетбольного євровідбору в українській чоловічій збірній відмовилися від ідеї з натуралізованим «плеймейкером»

Григорій ХАТА

Після проходження національними жіночими збірними передостаннього етапу кваліфікації на Євробаскет, готовуватися до відбору на континентальний форум взялися чоловічі збірні. За прикладом жіночого відбору, матчі найближчого кваліфікаційного «блока» у чоловіків-баскетболістів також проходитимуть у так званих «бульбашках». Свої наступні два матчі збірна України зіграє в Словенії — проти господарів майданчика (28 листопада) та команди Австрії (30 листопада).

Аби мінімізувати всілякі можливі форсмажори, пов’язані з коронавірусом, «синьо-жовті» завчастко вилетіли до Любляни і саме там проведуть заключний етап підготовки до поєдинків кваліфікації. «Вважаю, що формат «бульбашки» — це найбезпечніший варіант проведення цих поєдинків. Ми всі будемо в такому режимі, і тут гравцям дуже важливо зрозуміти, для чого ми тут і чого намагаємося досягти. Важливо налаштувати себе ментально. Всі команди будуть в однакових умовах», — наголосив латвійський очільник української збірної Айнарс Багатскіс.

Перед найближчими поєдинками єврокваліфікації-2022 латвійський наставник збірної України Айнарс Багатскіс хоче стабілізувати та конкретизувати гру «синьо-жовтих» у захисті та нападі.
Фото з сайту fbu.kiev.ua.

Зрозуміло, що часу в латвійця для вироблення з командою нових тактичних напрацювань обмаль. Із його «Київ-Баскета» до збірної приїхало лише троє виконавців, тож зрозуміло, чому для Багатскіса так важливий моральний стан гравців. «Хлоп-

ці у бойовому та позитивному настрої — це мене радує», — зауважив очільник української збірної.

Відзначимо, що в матчах проти Словенії та Австрії збірна України гриміте без натуралізованих американців-«плеймейкерів». Практику,

котру раніше частенько використовували в українській команді, цього разу було відкинуто самими збірниками. На запитання Багатскіса про бажання своїх підопічних грati в одній команді з темношкірим легіонером «Будівельника» Стівеном Буртом ті від-

повіли категоричною відмовою, хоча сам тренер прагнув залучити представника США до складу «синьо-жовтих». Однак українські збірники ідею з залученням заокеанського легіонера не підтримали. При цьому Багатскіс, як видно, хвилюючись за командний мікроклімат, продавлювати за будь-яку ціну своє рішення не став.

«Приїжджаючи в збірну, є можливість пограти з хлопцями, яких знаю ще з юнацьких років, з якими грав раніше. Тож настрій чудовий», — відзначив форвард іспанської «Унікахи» Володимир Герун. Загалом, він єдиний, хто в синьо-жовтій збірній має статус легіонера. Решта збірників грають за клуби української суперліги — «Київ-Баскет», «Прометей», «Хімік», «Дніпро».

«Дуже важливо, щоб всі гравці підійшли до матчів у більш-менш однакових фізичних кондиціях. Деякі гравці протягом тижня взагалі не тренувались, інші — активно грали матчі суперліги. Тому, особливо не тиснучи, потрібно знайти для команди загальний підхід: стабілізувати та конкретизувати нашу гру в захисті та нападі», — наголосив Багатскіс. ■

Читайте
в наступному
номері:

В обхід Росії

Азербайджан і Туреччина спільно витісняють Росію з європейського ринку газу

16 | УКРАЇНА МОЛОДА
ВІТОРОК, 24 ЛИСТОПАДА 2020

■ СЕКРЕТИ ЩАСТЯ

Брутальний Кхал — підкаблучник?

Герой «Гри престолів» Джейсон Момоа поділився тонкощами сімейного життя

Дара ГАВАРРА

Дивлячись на брутального красеня зі зростом 193 см Джейсона Момоа, важко повірити, що він — підкаблучник. Аktor з усмішкою на устах зізнається, що віддав віжки управління в сім'ї своїй дружині Лізі Боне (яка, до слова, на 12 років старша за Джейсона). «Чоловіки і діти — як звірі, яких потрібно час від часу дресирувати», — жартома ділиться секретами щасливого сімейного життя реальний антипод грізного і крутого Кхала Дрого з «Гри престолів».

Аktor в інтерв'ю одному з чоловічих журналів розповів, що був закоханий у свою дружину з 8 років (!), коли вперше побачив її на еkrані. На той час Ліза вже була заміжньою за музикантом Ленні Кравіцом, та Джейсон таки дочекався свого зіркового часу в прямуому і переносному сенсах — став зіркою Голлівуду і здійснив дитячу мрію, одружившись із вольовою та сильною жінкою. Відтоді не лише його серцем, а й усіма сімейними справами заправляє його дружина. У пари троє дітей — доенька Лізи від шлюбу з Кравіцом та спільні з Момоа доенька і син. «Я зовсім не схожий на свого кіногероя. Я навіть у себе вдома король! Наприклад, я дуже боюсь своєї дружи-

Джейсон Момоа.

ни», — ділиться «секретами» Момоа. Навіть карантин, під час якого всі опинилися ніби в ув'язненні, не зіпсував стосунки пари, навпаки, Джейсон розповів, що вони з дружиною стали набагато ближчими одно до одного, адже Ліза, за словами свого благовірного, — дуже розумна жінка. Так і хочеться сказати: зате Джейсон — мудрий. ■

Варка ВОНСОВИЧ

Не було б щастя, так нещастя допомогло, говорить народна мудрість. І, як виявилося, цей постулат співзвучується не лише у нас, а й у далекій Індії. Так, звичайний собі сільський тесля, який виготовляв трухи, в один момент став мільйонером, хоча все могло закінчитися трагедією. Як зазвичай, Джошуа Хутагалунг працював у себе на подвір'ї, стругаючи дошки на черговий ритуальний виріб, і раптом почув сильний звук, ніби дерево впало на його дім, і відчув, як задрижали стіни його будинку. На цьому, це було не так, дім уцілів і ніхто з його близьких не постраждав, але покрівля будинку була пошкоджена. Виявилося, що якийсь великий камінь

■ ПОДАРУНОК НЕБЕС

Як метеорит на голову

...Трунарю звалилося щастя

пробив його дах, крім того, він був настільки розпечений, що ні сам господар, ні його дружина не могли навіть торкнутися його руками. Довелося сапкою викопувати прибульця з космосу, як згодом виявилось, адже це був справжній метеорит.

Хутагалунг не розгубився, а надіслав свою знахідку на експертизу спеціалістам, які й виявили, що камінь вагою 2,2 кг є не що інше, як метеорит, яко-му щонайменше 4,5 млрд років

(!) і він може містити невідомі людству елементи та ще бознацькі таємниці. Цією знахідкою тут-таки зацікавився експерт із метеоритів Джаред Коллінз, який запропонував Джошуа 1,8 мільйона за «камінчик». Звісно ж, той погодився, адже коли ще випаде нагода раптово стати мільйонером? Після отримання такої «космічної» як для простого індонезійца суми 33-річний трунар не збирається покидати свою роботу, адже в його

поселенні більше немає подібних йому спеціалістів, а от у майбутньому Джошуа збирається відповічати і більше часу приділяти дітям, яких у нього наразі троє, а частину коштів передасть на побудову храму.

Камінь тим часом Коллінз перепродав американському колекціонеру метеоритів Джою Піатеку, який, у свою чергу, передасть його для дослідження Університету штату Аризона. ■

■ ПОГОДА

25 листопада за прогнозами синоптиків

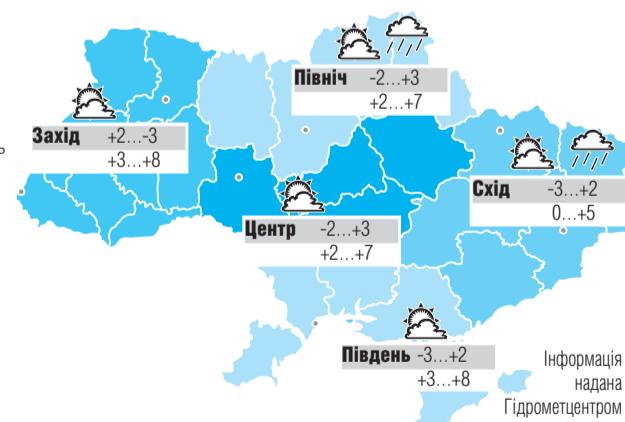
Київ: мінлива хмарність, без опадів. Вітер західний, 5-10 м/с. Температура вночі 0...+2, удень +4...+6.

Курорти Карпат: мінлива хмарність, без опадів.

Славське: вночі 0...-2, удень +5...+7.

Яремче: вночі -1...+1, удень +6...+8.

Міжгір'я: вночі 0...-2, удень +4...+6.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61

Електронна пошта редакції:
ukr/moloda@ukr.net
Рекламне бюро:
reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації:
454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kyiv.ua>

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем —
vsamchenko@i.ua

Україна Молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилення на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються

Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Комерційні публікації виходять під рубриками:

«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертіза», «Здоров'я та бути», «Це — працює!»,
«Знайомтесь — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітасмо», «Любов і الشا».

Матеріали із позначкою Ⓛ друкуються на правах реклами

Газета друкується
у видавництвах:
«Преса України» — у Києві
Зам. 3009115

«Видавничий дім

«Високий Замок» — у Львові
Зам. блок № 594

Верстка та виготовлення

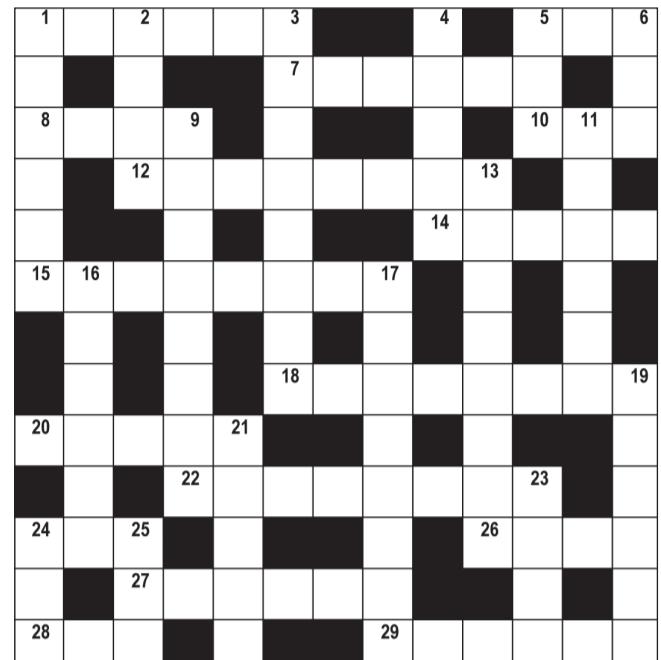
фотоформ —

комп'ютерний центр
редакції «УМ»,
Газета виходить

у вівторок, середу
п'ятницю — суботу (спільний номер)

Тираж 86734

КАЛЕЙДОСКОП

■ КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №115

По горизонталі:

1. Місто в Миколаївській області, в якому минуло дитинство братів Капранових. 5. Відомий психоаналітик, соратник Зігмунда Фрейда. 7. Вищий світ. 8. Річка, на якій стоїть місто Дубно. 10. Давня англійська одиниця вимірювання площини. 12. Складова легені, через яку безпосередньо здійснюється газообмін. 14. Місце в церкві, з якого читаються проповіді. 15. Банківська картка, з якої можна позичити гроші. 18. Отвір у кризі. 20. Аптекарська міра ваги в різних країнах. 22. Машина для подрібнення чого-небудь. 24. Настанній світільник. 26. Ефіроносна рослина, схожа на кріп. 27. Англійський виробник автомобілів люкс-класу. 28. Американський драматург, автор п'єси «Пігмаліон». 29. Японська мафія.

По вертикальні:

1. Головний убір заміжньої уранинки. 2. Екзотичний фрукт, схожий на яблуко. 3. Двигун сюжету будь-якого детективу. 4. Вертикальний стовп на судні, до якого кріпляться вітрила. 5. Один із учнів Христи, який його зрадив. 6. Давньоєгипетський бог, символ влади фараона. 9. Хімічна сполука. 11. Високий

Поверхні

циліндричної форми головний убір із покривалом, який носять православні ченці. 13. Найбільша річка Південної Америки. 16. Американський актор, що зіграв Клінта Бартона — «Соколине око» в серії екранизацій Марвелівських коміксів «Месники». 17. Щось ненормальне, що існує всупереч законам фізики. 19. Найбільший за територією штат США. 21. Жито, які пшениця, висячі навесні. 23. Позитивно заряджений електрод. 24. Династія американських президентів, коли країну пощастило очолювати батьку і сину. 25. Частка арабського імені, яка вказує, батьком кого є його власник. ■

Кросворд № 113 від 18 листопада

■ ПРИКОЛИ

У супермаркеті:

— Землячка, вегетаріанство —

це не твоє, зав'язу із цим.

— Звідки ти знаєш, що я вегетаріанець?

— Тільки що всі чоловіки ви-

тріщалися на довжезні ноги роз-кішній блондинки в міні. Ти один —

на шинку в її кошику.

***

Чоловік в Одесі зупиняє таксі.

— Мені в ресторан на Дерибасівській!

— Сідай.

Проїжджають 10 метрів, водій

гальмує, відчиняє дверцята:

— Прошу, Дерибасівська.

— Так що ж ти одразу не скав?

***

Уранці чоловік запиtuє дружину:

— А що ти подумала, коли я по-

вернувся вночі з синцем під оком?

— Нічого не подумала. Коли ти

повернувся, синця ще не було.